

АКТЮБИНСКАЯ ОБЛАСТЬ

В РЕГИОНЕ СФОРМИРОВАН
БЛАГОПРИЯТНЫЙ
ИНВЕСТИЦИОННЫЙ КЛИМАТ

AKTÖBE EYALETİ
BÖLGEDE ELVERİŞLİ
YATIRIM ORTAMI
OLUŞTURULDU

СЕВЕРО- КАЗАХСТАНСКАЯ ОБЛАСТЬ

ОДНА ИЗ ГЛАВНЫХ
СТРАТЕГИЧЕСКИХ ЗАДАЧ РЕГИОНА –
ПРИВЛЕЧЕНИЕ ИНВЕСТИЦИЙ

KUZEY KAZAKİSTAN
BÖLGESİ

BÖLGENİN EN ÖNEMLİ STRATEJİK
HEDEFLERİNDEN BİRİ,
YATIRIMLARI ÇEKMEK

ksp

Kazstroypodryad

Нем hızlı, hem uygun, hem kaliteli
Әрі жылдам, әрі қол жетімді, әрі сапалы

The Republic of Kazakhstan, Astana city, Kenesary street, 12/7
Tel: + 7 (7172) 68-18-51 / + 7 (7172) 72-97-47
reception@kazstroypodryad.com www.kazstroypodryad.com

TUKİB

tukibkz

tukibkz

TUKİBKZ

www.tukib.kz

Главный редактор:
Анзор Гусейнов

Редактор:
Венера Сейтбекова

Дизайн и верстка:
Издательский дом
«Smart University Press»

Baş Editör:
Anzor Gusseinov

Editör:
Venera Seitbekova

Dizayn ve mizanpaj:
«Smart University Press»
Yayın Evi

Журнал «TÜKİB»
№ 3 (17) / июль – сентябрь 2023

Собственник:
Объединение юридических лиц
и индивидуальных предпринимателей
«Ассоциация турецких и казахстанских
бизнесменов TUKİB»

Адрес:
Пр. Достык, 52/2, 5 эт.,
офисы 513 – 515
Гостиница «Казахстан»
050010, г. Алматы / Казахстан
Тел.: +7 (727) 291 00 21
e-mail: info@tukib.kz
web-site: www.tukib.kz

Свидетельство о постановке на переу-
чет периодического печатного издания
№KZ51VPY00056535 от 30.09.2022 г.
выдано Министерством информации
и общественного развития РК.

Тираж: 2 000 шт.
Выпускается ежеквартально.
Распространяется на территории
РК и Турции.
Распространяется бесплатно.

Все права защищены. При использо-
вании опубликованных в данном изда-
нии материалов, включая фотографии,
согласие редакции и ссылка обязатель-
ны. Редакция не несет ответственности
за достоверность сообщений инфор-
мационных агентств. Опубликованные
материалы не обязательно отражают
точку зрения редакции. Сообщения
частных компаний печатаются без ис-
правлений. Ответственность за содер-
жание рекламы несет рекламодатель.
В журнале использованы материалы и
фотографии информагентств и свобод-
ных интернет-источников.

TÜKİB Dergisi
Sayı: 3 (17) / Temmuz – Eylül 2023

İmtiyaz Sahibi:
Türk Kazak İş İnsanları Birliği (TÜKİB)

Adres:
Dostık cad.No: 52/2, 5.kat,
ofis 513-515
Kazakistan Oteli
050010, Almatı / Kazakistan
Tel.: +7 (727) 291 00 21
e-mail: info@tukib.kz
website: www.tukib.kz

Sürelı yayın tescil belgesi No:
KZ51VPY00056535,
tarihi: 30 Eylül 2022 Kazakistan Cumhuriyeti
Enformasyon ve Toplumsal Gelişim Bakanlığı
tarafından verilmiştir.

Tiraj: 2 000 adet.
Üç ayda bir yayınlanmaktadır.
Dağıtım Kazakistan ve Türkiye Cumhuri-
yetleri sınırları içerisinde yapılmaktadır.
Dağıtım ücretsizdir.

Her hakkı saklıdır. Bu yayında yer alan
yazılar ve fotoğraflar izinsiz, kaynak gös-
terilmeden kullanılamaz. Yazı işleri, haber
ajanslarının haberlerinin doğruluğun-
dan sorumlu değildir. Haberlerin hukuki
sorumluluğu yazarlara, reklamların ise
reklam verene aittir. Şirketlerin haberleri
herhangi bir düzeltme yapılmadan yayın-
lanmıştır. Dergide haber ajanslarının ve
serbest erişimli e-kaynaklarının fotoğraf
ve yazıları kullanılmıştır.

Отпечатано в типографии «Everest», ул. Ықылас, 21, г. Талгар, тел.: (727) 328 95 95, e-mail: everest_print@mai.ru
Matbaa: «Everest», Ykylas sok.No: 21, Talgar, tel: (727) 328 95 95, e-mail: everest_print@mai.ru

СОДЕРЖАНИЕ

РЕГИОНЫ / BÖLGELER

Актюбинская область
Aktöbe eyaleti

4

Северо-Казахстанская область
Kuzey Kazakistan eyaleti

16

НОВОСТИ ЧЛЕНОВ ТУКИБ / ÜYELERDEN HABERLER

ALARKO готов инвестировать
в АПК Казахстана \$650 млн
ALARKO, Kazakistan'ın
Tarım sektörüne 650 milyon
dolarlık yatırım yapacak

24

Халықаралық Алматы әуежайының жаңа
халықаралық жолаушылар терминалының
құрылыс кестесі ілгерілеп келеді
The Construction Schedule
of the new International Passenger Terminal
at Almaty Airport is Ahead of Schedule

26

EFES KZ INTRAPRENEURSHIP HUB –
корпоративная программа внутреннего
предпринимательства
EFES KZ INTRAPRENEURSHIP HUB –
Corporate Intrapreneurship
Program launched

34

ЛОЖИСТИК / LOGISTICS

Büyüme Potansiyelinin Kilidini Açmak: Kazakistan'da
Lojistik ve Ekonomik Refaha Giden Yol
Unlocking Growth Potential: Logistics
in Kazakhstan and the Path
to Economic Prosperity

36

НОВЫЕ ЧЛЕНЫ ТУКИБ / YENİ ÜYELERİMİZ

40

42

İÇERİK

МЕРОПРИЯТИЯ / ETKİNLİKLER

ТУКИБ и ERI подписали
Протокол о сотрудничестве
TÜKİB ve ERI İşbirliği Protokolü
imzaladı

44

В Алматы состоялся
футбольный турнир ТУКИБ
Almatı'da TÜKİB Futbol Turnuvası yapıldı

45

ТУКИБ отпраздновал Курбан-айт
TÜKİB Kurban Bayramını kutladı

50

Визит вежливости генеральному
директору ANEX Tour
ANEX Tour Genel Müdürüne
nezaket ziyareti

52

Визит в аэропорт Алматы
Almatı havalimanına ziyaret

52

ЗЕРТТЕУЛЕР / ARAŞTIRMALAR

Женгизхан Жаналтай
Түркиядағы шетелдік фирмалар:
салалық бөлу мен экспортқа талдау жасау
Cengizhan Canaltay
Türkiye'deki yabancı firmalar:
sektörel dağılım ve ihracat analizi

56

СТАТИСТИКА / İSTATİSTİKLER

Товарооборот между Казахстаном
и Турцией в цифрах
Kazakistan-Türkiye dış ticaret
istatistikleri

64

АКТЮБИНСКАЯ ОБЛАСТЬ

АКТӨБЕ EYALETİ

Материал предоставлен акиматом Актюбинской области.
Makale, Aktöbe Eyalet Valiliği tarafından verilmiştir.

Расскажите, пожалуйста, об экономическом развитии Актюбинской области. Каковы сегодня приоритеты в разрезе секторов, учитывая их потенциал?

Актюбинская область является индустриально-аграрным регионом страны. Удельный вес валового регионального продукта области за 2022 год по республике составил **4,6%** или **4,3 трлн** тенге. В структуре ВРП производство товаров составило **50,6%**, производство услуг – **49,4%**.

Актюбинская область – один из основных нефтедобывающих и горнодобывающих центров Казахстана. В регионе также развиты такие отрасли, как металлургия, торговля, сельское хозяйство, строительство и машиностроение.

Так, промышленность является основным драйвером экономики, формирующим около **40%** валового регионального продукта области. В 2022 году произведено промышленной продукции на **2,8 трлн** тенге. Структура промышленности региона имеет перевес в сторону горнодобывающей отрасли, на которую приходится

Aktöbe eyaletinin ekonomik gelişmesinden bahseder misiniz. Çeşitli sektörlerin potansiyelini de gözönünde bulunduracak olursak sektörel bazda öncelikler nelerdir?

Aktöbe eyaleti, ülkenin hem tarım, hem sanayi sektörünün gelişmesine ağırlık veren bölgesidir. 2022 yılında eyaletin bölgesel gayrisafi hasılası ülkenin toplam GSYİH içindeki payı **%4,6'ı** (**4,3 trilyon tenge**) oluşturdu. Bölgesel gayrisafi hasılanın **%50,6'sı** ürün, **%49,4'ü** hizmetlere düşüyor.

Aktöbe eyaleti, Kazakistan'ın başlıca petrol ve madencilik merkezlerinden biridir. Bölgede ayrıca, metalurji, ticaret, tarım, inşaat ve makina yapımı gibi alt sektörler de gelişmiştir.

Böylelikle eyaletin bölgesel gayrisafi hasılasının **%40'ını** oluşturan sanayi, ekonominin ana sürükleyici sektörüdür. 2022 yılında eyalette toplam **2,8 trilyon** tenge tutarında sanayi ürün üretildi. **1,5 trilyon** tengelik üretim hacmiyle madencilik bölgenin sanayi yapısında **%54'lük** paya sahiptir. Aynı zamanda 2021 yılında imalat sanayiide üretim 840,3 milyar tenge iken, 2022 yılında **1,2 trilyona** çıktı.

1,5 трлн тенге или **54%** промышленного производства. Вместе с тем, если в 2021 году произведено продукции обрабатывающей промышленности на 840,3 млрд тенге, то в 2022 году данный показатель составил **1,2 трлн** тенге.

В регионе активно развивается малый и средний бизнес. За январь-декабрь 2022 года доля малого и среднего предпринимательства в ВРП Актюбинской области составила **25,2%**.

В экономику региона в 2022 году инвестировано **960 млрд** тенге, это на 10% больше, чем в 2021 году.

Также в области активно развивается отрасль сельского хозяйства, в том числе, животноводство и растениеводство, наращиваются темпы строительства и ввода жилья.

Вместе с тем, в **среднесрочной перспективе** продолжится проведение технологической модернизации базовых отраслей, увеличение экспортного потенциала и производительности труда обрабатывающей промышленности, АПК и сфер услуг, инфраструктурное и жилищное строительство, стимулирование инвестиций, а также продвижение цифровизации и реализация потенциала туристской отрасли и торговли.

Eyalette küçük ve orta ölçekli işletmeler aktif bir şekilde gelişmekte olup, 2022 yılında KOBİ'lerin Aktöbe eyaletinin bölgesel gayrisafi hasılası içindeki payı **%25,2**'dir.

2022 yılında bölge ekonomisine yapılan yatırımlar 2021 yılına kıyasla **%10** artışla **960 milyar** tengeye ulaştı.

Eyalette hayvancılık ve bitkicilik başta olmak üzere tarım sektörü aktif bir şekilde gelişmekte olup, konut inşaatı dahil genel olarak inşaat hızı da artmaktadır.

Aynı zamanda, **orta vadede** ana dalların teknolojik modernizasyonu, imalat sanayii, tarıma dayalı sanayi ve hizmet alanında ihracat potansiyelini ve emek verimliliğini arttırmaya yönelik çalışmalar, altyapı ve konut inşaatı, yatırımların teşviki, dijitalleşme, turizm ve ticaret alanlarının potansiyeli değerlendirilmeye devam edecektir.

Elverişli yatırım ortamı ve eyaletin ekonomik potansiyeli dikkate alınarak ekonominin ihracata yönelik sektörlerinde büyük yatırım projelerinin uygulanması, küçük ve orta ölçekli işletmeler için yeni fırsatlar sağlanarak imalat sanayiinin gelişmesi, ileride de sanayileşme politikasının ana önceliklerini oluşturacaktır.

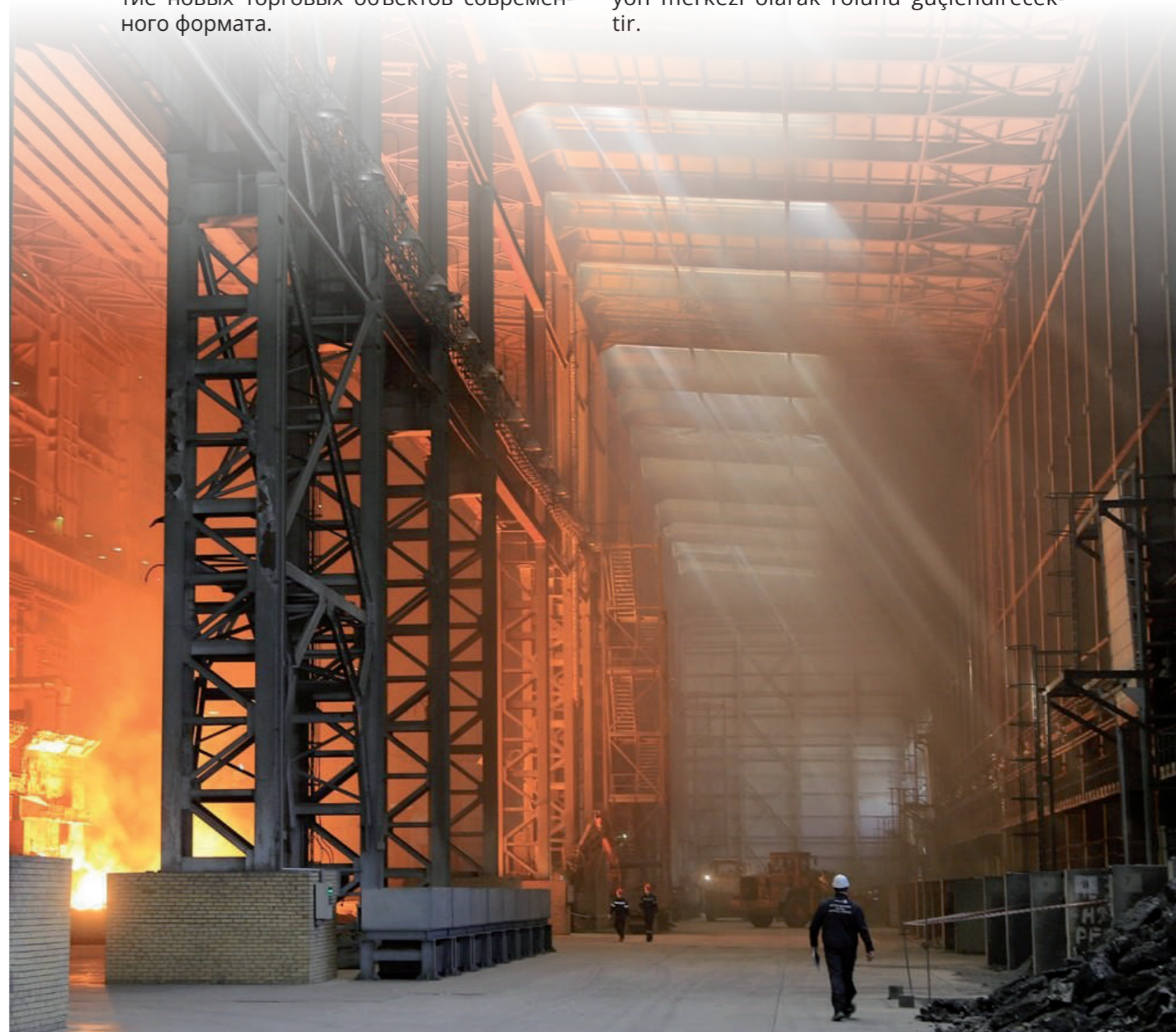
С учетом положительного инвестиционного климата и экономического потенциала области, основным приоритетом политики индустриализации останется реализация крупных инвестиционных проектов в экспортоориентированных секторах экономики, развитие обрабатывающей промышленности, с созданием новых возможностей для развития малого и среднего бизнеса.

В целях развития внутренней торговли продолжится внедрение институциональных реформ по созданию благоприятных условий для ведения бизнеса, о которых говорил Глава государства, а также совершенствование торговой деятельности. Одним из основных факторов роста отрасли торговли будет строительство и открытие новых торговых объектов современного формата.

İç ticareti geliştirmek amacıyla Cumhurbaşkanının vurgu yaptığı iş için elverişli koşulların sağlanmasına ve ayrıca, ticari faaliyetlerin geliştirilmesine yönelik kurumsal reformlar da devam edecek. Modern formatta yeni ticaret alanlarının inşası ve açılması, ticaretin büyümesini tetikleyen faktörlerden biri olacaktır.

Orta vadede yatırım politikası yatırımların artmasına ve çeşitlendirilmesine, elverişli yatırım ortamının oluşturulmasına ve etkinliğini arttıracak yatırımların çekilmesine yönelik olacaktır.

Bütün bunlar ileride bölgenin katma değeri yüksek ürünlerin üretildiği, KOBİ'lerin önemli paya sahip olduğu çeşitlendirilmiş bir ekonomisi olan büyük bir sanayi-inovasyon merkezi olarak rolünü güçlendirecektir.

Инвестиционная политика в среднесрочном периоде будет направлена на увеличение и диверсификацию инвестиций, создание благоприятного инвестиционного климата и привлечение инвестиций, ориентированных на повышение эффективности.

Все это в перспективе усилит роль региона, как крупнейшего центра индустриально-инновационного развития с диверсифицированной экономикой и значительной долей малого и среднего бизнеса, производящей продукцию с высоким уровнем передела и/или высокой добавленной стоимостью.

Реализация каких программ для повышения экономического и социального благосостояния предусмотрена в регионе?

По поручению Главы государства в различных сферах экономики разрабатываются меры для поддержки бизнеса и населения страны в целом.

Так, в области разработан **Региональный план повышения доходов населения Актюбинской области до 2029 года**, который направлен на увеличение доходов и занятости населения по четырем направлениям. Это создание рабочих мест в реальном секторе экономики в рамках региональных карт занятости; повышение доходов сельского населения в рамках реализации проекта «Ауыл Аманаты»; социальные инструменты и меры государственной поддержки и привлечение инвестиций.

Уже за первое полугодие текущего года в рамках региональных карт занятости в реальном секторе экономики трудоустроено **1,6 тыс.** человек, на свободные вакансии у работодателей трудоустроено более 6 тыс. человек.

Глава государства Касым-Жомарт Кемелевич Токаев, отметив на инаугурации важность улучшения благосостояния сельских жителей, первым указом поручил разработать концепцию развития сел.

В самом деле, не решив проблемы сел, не будут решены проблемы городов. В связи с этим в Актюбинской области в конце прошлого года впервые в стране начата реализация проекта **«Ауыл аманаты»**, который получил высокую оценку и заинтересованность со стороны простых сельчан, поскольку

Бöлгенin ekonomik ve sosyal refah seviyesini yükseltmek için hangi programların uygulanması öngörülmüştür?

Cumhurbaşkanının talimatı üzerine ülke genelinde iş çevrelerini ve genel olarak halkı desteklemek için ekonominin çeşitli sektörlerinde tedbirler alınmaktadır.

Aktöbe eyaletinin **2029 yılına kadarki Halkın Gelirlerini Yükseltme Bölgesel Planı**, dört eksenle halkın gelirlerini ve istihdamını arttırmaya yöneliktir. Bunlar, ekonominin reel sektöründe bölgesel istihdam haritaları çerçevesinde yeni istihdam olanaklarının sağlanması; “Auıl Amanatı” projesi çerçevesinde kırsal kesim nüfusunun gelirlerinin yükseltilmesi; sosyal araçlar ve devlet destek tedbirleri ve yatırımların çekilmesidir.

Bölgesel istihdam haritaları kapsamında bu yılın birinci yarısında ekonominin reel (üretim) sektöründe **1,6 bin** kişiye istihdam sağlanmış olup, **6 binden fazla** kişi işyerlerinde münhal yerlere işe alındı.

Cumhurbaşkanı Kasım-Jomart Tokayev, yemin töreninde kırsal kesim sakinlerinin refahının yükseltilmesinin önemini belirterek, ilk kararnamesiyle köyleri geliştirme konseptini hazırlama talimatını verdi.

Gerçekten de köylerin sorunlarına çözüm bulunmadan şehirlerin sorunlarına çözüm bulunamaz. Bu bağlamda Aktöbe eyaletinde geçen yılın sonunda ülkede ilk defa **“Auıl Amanatı”** (Kaz. Köy emaneti) projesi başlatılmış olup, doğrudan aile odaklı olduğu için sıradan köy sakinleri tarafından ilgi gördü ve takdirle değerlendirildi.

Ülkenin bağımsızlığını kazanmasından bu yana ilk defa 134 kırsal yerleşim yerinin taraması yapılmış olup, her yerleşim yerinin sosyo-ekonomik gelişme planı hazırlandı. Aynı zamanda köylerin toprak kaynakları, yem ve su rezervleri dahil kırsal kesimin ekonomik potansiyeli ve gerçek imkanları tespit edildi. Bunun sonucu olarak Aktöbe eyaletinin “Auıl Amanatı” projesinin ayrıcalıklı özelliği olan **“Birleşik Destek Paketinin”** uygulanmasını öngören kapsamlı bir sosyo-ekonomik gelişme sistemi kuruldu.

“Birleşik Destek Paketi” ilk olarak, bölge halkının %98,5'ine yıl sonuna kadar hızlı mobil internet bağlantısının sağlanmasını öngörmektedir. İkinciden, kırsal kesim ve şehir okulları arasındaki eğitimi eşit seviyeye ge-

ku он адресно нацелен на конкретную семью.

Впервые с обретения независимости был проведен скрининг всех 134 сельских округов и разработан план социально-экономического развития каждого округа. Вместе с тем мы определили экономический потенциал и реальные возможности сел, в том числе земельные ресурсы, запасы кормов и воды. В результате выстроилась полноценная система социально-экономического развития области **через реализацию «единого пакета» мер поддержки** – это отличительная особенность проекта «Ауыл аманаты» Актюбинского региона.

«Единый пакет мер поддержки» – это, во-первых, обеспечение качественным мобильным интернетом 98,5% сельского населения области до конца текущего года. Во-вторых, в целях выравнивания уровня образования между сельскими и городскими школами мы запустили региональный проект «Білім ALL». 35 учителей с высоким профессиональным мастерством, отобранных на конкурсной основе, обучают в онлайн формате по 5 основным предметам. В результате решены вопросы преподавания нескольких предметов в малокомплектных сельских школах одним учителем, дефицит 99 специалистов в селах и подвоза детей.

В целях повышения качества медицины на селе начата реализация проекта **«Фельдшерский рюкзак»**. «Фельдшерский рюкзак» – это инновационное портативное медицинское оборудование, состоящее из специального планшета и восьми различных анализаторов. С его помощью пациенту можно поставить правильный диагноз и лечить дистанционно без транспортировки. Это позволит обеспечить равный доступ жителей отдаленных сел к социальным благам.

Стоит отметить, что проекты, реализуемые в области образования и медицины в регионе, придали особый социальный смысл интернету в селах.

Также **впервые в Казахстане**, наряду с финансовым кредитом в рамках «Ауыл аманаты», в Актюбинской области внедрен механизм **товарного кредита**.

Особенностью товарного кредита является то, что не используется ни один тиын бюджетных средств, возврат осуществля-

tirmek amacıyla “Bilim ALL” bölgesel programını başlattık. Yarışma ile elenen, mesleğinde en becerikli 35 öğretmen 5 ana dersi online formatta veriyor. Bunun sonucu öğrenci sayısının çok az olduğu köy okullarında bir öğretmenin birkaç dersi vermesi, köylerde 99 öğretmenin yetersizliği, okul servisinin sağlanması gibi sorunlara çözüm bulunmuş oldu.

Köylerde sağlık hizmetlerinin kalitesini yükseltmek için **“Sağlık Memuru Kiti”** projesi başlatıldı. “Sağlık Memuru Kiti”, özel tablet bilgisayar ve sekiz çeşitli test sistemini kapsayan taşınabilir yenilikçi bir tıbbi cihazdır. Bu cihazla hastaya doğru tanı konulabilir ve hasta sevki yapılmadan uzaktan tedavisi yapılabilir. Bunun sayesinde en ücra köylerin sakinlerinin sosyal hizmetlere eşit şartlarda erişimi sağlanmış olmaktadır.

Bölgede eğitim ve tıp alanlarında hayata geçirilen projelerin köylerde internet bağlantısına ayrı bir sosyal anlam kazandırdığını belirtmek gerekir.

Ayrıca, “Auıl Amanatı” programı çerçevesinde verilen finans kredisinin yanı sıra **Kazakistan’da bir ilk olarak** Aktöbe eyaletinde **“emtia kredisi”** uygulamasına geçildi.

Emtia kredisinin ayrıcalığı, bütçeden bir kuruş bile harcanmaması, kredinin parasal değil, hayvan yetiştiriciliğinde doğan hayvan yavruları olarak geri ödenmesidir.

ется не в денежном выражении, а с полученного приплода.

Кроме того, в рамках «Ауыл аманаты» в регионе стартовал проект **«Абаттандырылған ауыл»**. Его цель – поэтапная трансформация села в развитое село XXI века. Особенностью проекта является то, что он будет реализовываться не только за счет бюджета, но и за счет спонсорских средств.

В пилотном режиме в выбранных **12** селах, где проживают **более 27 тыс.** человек, планируется реализация **120** социально значимых проектов. Коллаборация с проектом «Ауыл – Ел бесігі» существенно расширит охват сел и ускорит процесс их соответствия требованиям системы региональных стандартов.

Также в рамках регионального плана повышения доходов населения особое внимание уделяется **социально уязвимым слоям населения и молодежи**. Им оказываются индивидуальные меры поддержки, такие как обучение, помощь в выборе профессии, трудоустройство и так далее.

Сфере предпринимательства уделяется особое внимание, в частности, в рамках Национального проекта по разви-

Аyrıca “Auıl Amanatı” çerçevesinde bölgede **“Abat Köy”** projesine start verildi. Hedef, köyü aşama aşama 21. yüzyılın gelişmiş köyüne dönüştürmektir. Projenin özelliği, hayata geçirilmesinde bütçe kaynaklarının yanı sıra sponsorluk desteklerinden de yararlanılmasıdır.

27 binden fazla kişinin yaşadığı seçilen **12** köyde sosyal önemi olan **120** adet projenin hayata geçirilmesi planlanıyor. Projenin “Auıl – El Besiği” (Kaz. Köy – Ülke Beşiği) projesi ile birlikte yürütülmesi kapsamını genişletecek ve köyleri bölgesel standartlar sisteminin taleplerine uyarlama sürecini hızlandıracak.

Ayrıca, bölge halkının gelirlerini arttırma planı çerçevesinde **savunmasız gruplara ve gençlere** ağırlık veriliyor. Bunlara eğitim, meslek seçimi, iş bulma vs. konularda bireysel destekler sağlanıyor.

Girişimcilik sektörüne büyük önem verilmekte olup, Ulusal Girişimciliği Geliştirme Projesi çerçevesinde içinde bulunduğumuz yılın sadece birinci yarısında **782 proje** onaylandı. Ayrıca, finansman ihtiyacı olan projelerin doğru tespitine yönelik çalışmalar yoğunlaştırıldı.

тию предпринимательства только за первое полугодие т.г. одобрено **782 проекта**. Также приняты меры по усилению адресности бизнес-проектов, претендующих на финансирование.

Какие возможности существуют для инвесторов в регионе в целом? Предпринимателям, которые составляют большую часть читательской аудитории нашего журнала, было бы интересно узнать о проектах, осуществление которых планируется в ближайшем будущем.

На сегодня наша область является одним из самых крупных регионов по территории. Транспортно-географический потенциал области является основной визитной карточкой, область граничит с 6 регионами Казахстана, с субъектами Российской Федерации и Республики Узбекистан. Все транзитные пути на большой рынок Европы и Азии проходят через Актюбинскую область. А также у нас сосредоточены более 300 месторождений полезных ископаемых.

Благодаря проводимой политике Главы государства и в целом Правительства РК, сформирована правовая база (*Предпринимательский кодекс, Закон Республики Казахстан «О специальных экономических и индустриальных зонах», Кодекс «О недрах и недропользовании», налоговое, таможенное и земельное законодательство*), которая защищает права и законные интересы инвесторов.

А также, благодаря сформированному благоприятному инвестиционному климату, в регионе работают более тысячи иностранных компаний. Особое внимание уделяется привлечению транснациональных компаний, их сегодня уже 7 (*Eni, KNOС, Русская Медная Компания, Йылдырым Групп, ERG, СНПС, Синопэк*). Их деятельность способствует ежегодному увеличению объема привлекаемых иностранных инвестиций.

Вместе с тем, вырабатывается отдельный комплекс мер **по привлечению инвестиций**. В рамках четвертого направления регионального плана повышения доходов населения на сегодня реализовано **2 проекта**: строительство заводов по производству мобильных буровых установок и нефтехимических реагентов. До конца 2029 года планируется реализация **32** инвестиционных проектов.

Бölgede yatırımcılara genel olarak ne gibi imkanlar tanınıyor? Dergimizin okuyucu kitlesinin en büyük kısmını oluşturan iş insanlarımız önümüzdeki günlerde hayata geçirilmesi planlanan projeler hakkında bilgi almak isterler.

Bugünlerde eyaletimiz, ülkenin yüzölçümü en büyük bölgelerinden biridir. Eyaletin ulaştırma ve coğrafi konumundan kaynaklanan potansiyeli, ana özelliğidir. Aktöbe eyaletinin Kazakistan'ın altı bölgesiyle, Rusya Federasyonu ve Özbekistan Cumhuriyeti'nin idari taksimat birimleriyle ortak sınırları var. Avrupa ve Asya'nın büyük pazarlarına uzanan bütün transit yollar Aktöbe eyaleti üzerinden geçiyor. Bölgemizde ayrıca, 300'den fazla maden yatağı bulunmaktadır.

Kazakistan Cumhurbaşkanı'nın ve Hükümetin yürüttükleri politika sayesinde oluşturulan yasal mevzuat (*Girişimcilik Kanunu, Kazakistan Cumhuriyeti'nin Özel Ekonomi ve Sanayi Bölgeleri Yasası, Yeraltı Kaynakları ve Maden Ruhsat Kanunu, vergi, gümrük ve toprak mevzuatı*) yatırımcının yasal hak ve çıkarlarını korumaktadır.

Ayrıca, elverişli yatırım ortamının sağlanması sayesinde bölgede binden fazla yabancı şirket faaliyet göstermekte. Çok uluslu şirketlerin burada çalışmaları için davet edilmesine büyük önem verilmekte olup, bugünlerde bunların sayısı bölgemizde 7'ye (*Eni, KNOС, Rus Bakır Şirketi, Yıldırım Group, ERG, CNPC, Sinopec*) ulaşmış bulunuyor. Bunların faaliyeti, çekilen yabancı yatırımların yıl geçtikçe artmasına yol açıyor.

Bununla birlikte, **yatırımları çekmek için** ayrı bir tedbirler paketi hazırlanmaktadır. Bölge halkının gelirlerinin yükseltilmesine ilişkin planın dördüncü eksenini çerçevesinde bugün itibarıyla **2 proje** uygulanmış bulunuyor. Biri, mobil sondaj kuleleri, diğeri de petrokimyasal reaktifler olmak üzere iki üretim fabrikasının inşaat projeleridir. 2029 yılı sonuna kadar **32** yatırım projesinin hayata geçirilmesi planlanıyor.

İş için uygun koşulları yaratmak amacıyla eyalette 2015 yılından bu yana halen toplam alanı 200 hektar olan “Aktöbe” Organize Sanayi Bölgesi faaliyet gösteriyor.

Halen OSB'nin toplam alanının **%30'unu** oluşturan **47,2** hektarında **155** kişiye istihdam olanağı sağlanarak toplam **28 milyar** tenge bedelinde projeleri uygulayan

В целях создания комфортных условий для ведения бизнеса в области с 2015 года функционирует индустриальная зона «Актобе». На сегодня территория составляет 200 га, где созданы все комфортные условия.

На текущий момент на территории ИЗ в эксплуатацию введены **12 предприятий на 28 млрд** тенге с созданием **155** рабочих мест, которые освоили земельные участки площадью **47,2 га** или **30%**. На последующие годы запланирован запуск еще **14** проектов на **172,5 млрд** тенге с созданием **1 289** рабочих мест, площадь которых составляет **90,4 га** или **58%**.

Для резидентов индустриальной зоны предусмотрено предоставление земельного участка в аренду на 49 лет, 4 года из них без арендной платы, далее после ввода объекта в эксплуатацию имеется возможность выкупить по кадастровой стоимости. Вместе с тем, резидентам предоставляются преференции

12 işletme faaliyete geçmiş bulunuyor. Müteakip yıllarda **90,4 hektarlık (%58)** alanda **1 289 kişi** istihdam edilerek toplam **172,5 milyar** tengelik **14** projeye daha start verilmesi planlanıyor.

OSB'de faaliyet gösteren firmalara 49 yıl süreyle ilk dört yıl kira ücreti ödenmeden arsaların kiraya verilmesi öngörülmektedir. Tesisin işleme açılmasının akabinde arsa kadastro değeriyle satın alınabilir. Aynı zamanda Kazakistan Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı ile bağlanan yatırım kontratı çerçevesinde OSB'de kayıtlı firmalara kolaylık şeklinde aynı hibe olarak (*karşılıksız*) arsa tahsis edilmektedir.

Yatırım kontratı çerçevesinde ayrıca:
– Vergi kolaylıkları (*ithalatta %0 KDV – 5 yıl, %0 kurumlar vergisi – 10 yıl, %0 arazi vergisi – 10 yıl, %0 mülk vergisi – 8 yıl süreyle*);
– İthalatta 5 yıl süreyle gümrük resminden muafiyet sağlanmaktadır.

в виде получения земельного участка натурным грантом (*на бесплатной основе*) в рамках инвестиционного контракта, заключаемого с Министерством иностранных дел РК.

В рамках инвестиционного контракта также предоставляются:

– налоговые преференции (*освобождение от НДС на импорт – 5 лет, КПН уменьшение на 100% – 10 лет, земельный налог по ставке 0% – 10 лет, налог на имущество по ставке 0% – 8 лет*);

– освобождение от обложения таможенными пошлинами на импорт 5 лет.

Также резидентам индустриальной зоны, вошедшим в Единую карту индустриализации, предоставляются меры финансовой поддержки:

– АО «Банк Развития Казахстана» (*минимальная сумма займа – 7 млрд тенге, срок займа – от 5 до 20 лет, Размер собственного участия компании – не менее 20% от суммы сметы инвестиционного проекта*);

– Фонд Развития Промышленности (*предоставление лизинга на закуп оборудования, сумма лизинга не менее 1,5 млрд. тенге по ставке от 3%, срок лизинга до 20 лет*);

– Baiterek Venture Fund (*сумма финансирования от 1 до 5 млрд тенге, срок финансирования от 3 до 10 лет, ставка вознаграждения 8% годовых без капитализации, приобретаемая Фондом доля в инвестируемой компании не более 49% от капитала компании*).

Что Вы можете сказать о проектах, реализованных или реализуемых турецкими предпринимателями в регионе? Каков их вклад в развитие и благоустройство Актюбинской области?

В число реализованных проектов предпринимателями из Турции входит добыча и переработка хромовой руды с 2004 года на месторождении «Восход» в Хромтауском районе Актюбинской области турецкой компанией Yıldırım Group («Йылдырым групп»). «Йылдырым групп» представлена в Актюбинской области компаниями:

1. ТОО «Восход-Oriel» (*добыча хромовой руды*);

2. ТОО «Восход-Хром» (*производство хромового концентрата*);

3. ТОО «Восход-Трейддинг» (*транспортровка*).

Аyrıca, Birleşik Sanayileşme Haritası'na girilen ve OSB'de kayıtlı firmalara aşağıdaki kuruluşlar tarafından finansal destek sağlanmaktadır:

– Kazakistan Kalkınma Bankası A.Ş. (*asgari kredi tutarı 7 milyar tenge, kredi süresi 5 ila 20 yıl arası, şirketin özsermayesiyle iştiraki yatırım projesi bedelinin en az %20'i olmalı*);

– Girişimciliği Geliştirme Fonu (*ekipman satın alımında leasing hizmetinin sağlanması, faizi %3'ten başlayan oranlarda leasing tutarının en az 1,5 milyar tenge olması şartıyla, 20 yıla kadar varan leasing süresi*);

– Baiterek Venture Fund (*finansman meblağı 1 – 5 milyar tenge, süresi 3 – 10 yıl arası, sermayelendirme yapılmadan %8 faizle, Fonun yatırım şirketinde katılım payı şirket sermayesinin %49'unu aşmayacak*).

Türk iş adamlarının bölgede tamamlamış oldukları veya halen hayata geçirdikleri projelerden bahsedebilir misiniz? Aktöbe eyaletinin gelişmesine ve imarına katkısı nedir?

Türk iş adamlarının Aktöbe eyaletinde hayata geçirdikleri projeler arasında Hromtau ilçesinde Voskhod krom yatağında Yıldırım Group'un 2004 yılından bu yana krom cevheri çıkarma ve işleme projesi yer alıyor. Yıldırım Group'u Aktöbe eyaletinde aşağıdaki firmalar temsil ediyor:

1. Voskhod Oriel Ltd. (*krom cevheri çıkarımı*);

2. Voskhod Khrom Ltd. (*konsantre krom üretimi*);

3. Voskhod Trading Ltd. (*nakliyat*).

Şirketin yıllık üretim kapasitesini 953,8 bin ton krom cevheri ve 522,4 bin ton krom konsantresi oluşturuyor.

Bugünlerde şirketin kadro sayısı 967 kişiyi oluşturuyor. Son beş yıl içinde 4,8 milyon ton krom cevheri ve 2,6 milyon ton konsantre krom üretildi.

Şirket, sosyal sorumlulukları çerçevesinde Hromtau ilçesinin Sarısay kırsal yerleşim bölgesinde sosyal tesislere ve okullara maddi destek sağlamakta, bunun içinde çocuk yuvası için gerekli malzemeler alınmakta, kırsal yerleşim merkezinde açık hava spor alanları (workout) inşa edilmekte, Sarısay – Ongar – Don karayolu inşa edil-

Производственная мощность компании составляет 953,8 тыс. тонн хромовой руды в год и 522,4 тыс. тонн хромового концентрата.

На сегодняшний день среднесписочная численность персонала составляет 967 человек. Объем добычи компании за последние 5 лет составляет 4,8 млн. тонн хромовой руды и 2,6 млн тонн хромового концентрата.

mekte ve birçok çalışma daha yürütülmektedir.

Bunun yanı sıra, 2026 yılına kadar Türk yatırımcılar 200 kişiye yeni istihdam olanaklarını sağlayacak olan 16 milyar tengelik bir yatırım projesini (Orhun Medical'in nükleer tıp ve tomoterapi merkezi olan çok branşlı kliniğin inşaat projesi) hayata geçirmeyi planlıyorlar.

В рамках исполнения предприятиями своих социальных обязательств товарищество всесторонне выделяет средства социальным объектам и школам Сарысайского сельского округа Хромтауского района, в их числе закуп необходимых вещей для детского сада сельского округа, строительство воркаут площадки для села, а также строительство дороги «Сарысай-Онгар-Дон» и мн. др.

Вместе с тем до 2026 года турецкими инвесторами на территории Актюбинской области планируются реализация 1 инвестиционного проекта (Строительство многопрофильной клиники Orhun Medical с центром ядерной медицины и томотерапии ТОО «Orhun Medical») на сумму 16 млрд тенге с созданием более 200 новых рабочих мест.

ORHUN MEDICAL

2814

Шекараларды кеңейте отыра, қамқорлықты арттыру

Кәсіби күтім мен жаңашылдық дәстүрімізді жалғастыра, **Семей** қаласындағы “Ядролық медицина және онкология орталығының” ішінде және **Алматы** қаласындағы “LS Clinic-те” орналасқан, озық технологиялармен жабдықталған диагностикалық орталықтарымызды сіздердің қызметтеріңізге ұсынамыз

**Алматы қ-сы,
Брусиловский к-сі, 232**

**Семей қ-сы,
Құтжанов к-сі, 3**

 orhun.kz

 orhunmedical

СЕВЕРО-КАЗАХСТАНСКАЯ ОБЛАСТЬ

KUZEY KAZAKİSTAN EYALETİ

Материал предоставлен акиматом Северо-Казакстанской области.
Makale, Kuzey Kazakistan Eyalet Valiliği tarafından verilmiştir.

Регион имеет высокий производственный потенциал в агропромышленном комплексе. Становлению сельскохозяйственной специализации региона способствовало наличие земельных ресурсов: 92% земель области относятся к сельскохозяйственным угодьям.

Основными отраслями экономики области, формирующими значительную часть ВРП являются сельское хозяйство, промышленность, торговля, транспорт и складирование.

По итогам 2022 года в сельском хозяйстве объем валовой продукции составил более 1 трлн. тенге. Обеспечен рост в растениеводстве на 114,8% за счет увеличения валового сбора зерновых и масличных культур. Это результат проводимой работы по своевременному внесению минеральных удобрений, высеву элитных семян и диверсификации посевных площадей, а также использования высокопроизводительной техники.

Основными продуктами в сфере растениеводства Северо-Казакстанской области

Kuzey Kazakistan eyaleti, tarımsal sanayide büyük üretim potansiyeline sahiptir. Eyalette arazilerin %92'sinin tarım arazisi olması bölgenin tarımda ihtisaslaşmasına yol açmıştır.

Kuzey Kazakistan eyaletinde bölgesel gayrisafi hasılayı oluşturan başlıca ekonomik sektörler tarım, sanayi, ticaret, ulaştırma ve depolamadır.

являются пшеница, лен и ячмень, а также кормовые культуры, совокупная доля которых в общем объеме посевных площадей Северо-Казахстанской области составляет 91,6%.

Посевная площадь в 2022 году составила 4,4 млн. га, при этом общая уборочная площадь составила 4,6 млн. га. Объем хранения зерна по области составляет порядка 6,8 млн. тонн. Посевы сельскохозяйственных культур в этом году составили 4,5 млн. га (4 498,5 тыс. га) с увеличением на 90 тыс. га. Из них под масличные заняли около 1 млн га. Это самый высокий показатель в стране.

Мы делаем особый акцент на развитии животноводства, которое приносит круглогодичную занятость и доход сельчанам. Объем производства мяса вырос на 104,9%, молока – на 102%, яиц – на 127,6%. Дальнейшее развитие АПК будет достигнуто за счет реализации инвестиционных проектов. Этому способствует реализация пилотного проекта в Северо-Казахстанской области посредством Механизма кредитования через СПК.

2022 yılı sonuçlarına göre tarımda brüt üretim 1 trilyon tengeyi aştı. Bitki yetiştiriciliğinde tahıl ve yağlı tohumlarda brüt rekolte artışı sayesinde bitkicilikte %114,8'lik büyüme sağlandı. Bunlar, mineral gübrenin toprağa zamanında atılması, yüksek kaliteli tohum ekilmesi, ekim alanlarının çeşitlendirilmesi ve verimi yüksek teknik araçlarının kullanımı sonucu elde edilen neticedir.

Kuzey Kazakistan eyaletinde bitkicilik alanında başlıca ürünler olan buğday, keten, arpa ve yem bitkilerinin yetiştirildiği alanın toplam ekim alanlarındaki payı %91,6'dır.

2022 yılında ekilen alan 4,4 milyon hektar olup, toplam biçilen alan 4,6 milyon hektarı oluşturdu. Bölge genelinde depolanan tahıl hacmi yaklaşık 6,8 milyon tondur. Bu yıl tarla bitkileri geçen yıla göre 90 bin hektar eklenerek yaklaşık 4,5 milyon (4 498,5 bin) hektarlık alana ekildi. Yağlı tohumlu bitkiler için tahsis edilen yaklaşık 1 milyon hektar ülke genelinde en büyük göstergedir.

Kırsal kesimde yaşayan halka yıl boyunca istihdam ve gelir sağlayan hayvancılığın gelişmesine ağırlık veriyoruz. Üretim artışında %104,9, sütte %102, yumurtada %127,6

В области за 2 года профинансировано 35 проектов по 7 различным направлениям.

В 2023 году всего запланировано реализация 37 проектов на сумму инвестиций 76,6 млрд. тенге. В результате реализации инвестпроектов обеспечим 100%-ное удовлетворение потребности населения региона в мясе птицы, молочных продуктах, а также увеличится переработка масличных культур.

Для хранения произведенных овощей в области имеется 59 картофеле-овощехранилищ общим объемом 59,2 тыс. тонн, из которых 37,3 тыс. тонн обеспечены системами охлаждения, позволяющие хранить продукцию до мая-июня месяца. В этой связи в области проводится работа по строительству новых современных овощехранилищ. Так, за последние 2 года были введены 2 новых овощехранилища на 7,5 тыс. тонн хранения, в текущем году начнется строительство еще 4 овощехранилищ на 10,5 тыс. тонн хранения.

В структуре сельского хозяйства будем проводить работу по увеличению доли продукции животноводства в общем объеме. Данные темпы будем наращивать за счет строительства молочных ферм, птицефабрик, откормочных площадок. Планируется строительство 9 проектов молочно-товарных ферм с общей численностью 8,5 тыс. голов.

С целью дальнейшего развития экономики, используя имеющийся потенциал в сельском хозяйстве, экономику региона трансформируем с аграрного в аграрно-индустриальный.

Объем промышленного производства Северо-Казахстанской области за январь-декабрь 2022 года составил 489,7 млрд. тенге. В структуре промышленного производства Северо-Казахстанской области на долю обрабатывающей промышленности приходится 82%. Объем обрабатывающей промышленности Северо-Казахстанской

о́ларақ кайда геçти. Тарымсал санайде арттылыларында инвестицияларын ҳаята геçирilmesi менен сағланарак. Социал Girişimcilik Şirketi үзери́нде кредитлеме механизми уйғуларак Казакыстан аймағында уйғуларак олан пилот пројенин буна каткысы оларак.

Бөлгеде 2 жыл ичинде 7 çeşitli alanda 35 projenin finansmanı sağlandı.

2023 yılında 76,6 milyar tengelik yatırımla 37 projenin hayata geçirilmesi planlanmaktadır. Yatırım projelerinin uygulanmasıyla bölge halkının kümes hayvanı eti ve süt ürünleri ihtiyaçlarının tamamı karşılanacak olup yağlı tohum işleme de artacaktır.

Sebze muhafazası için eyalette mevcut toplam 59,2 bin ton kapasiteli 59 adet patates ve sebze deposunun 37,3 bin ton kapasiteli kısmı soğutma sistemleriyle donatılı olduğu için ürünler mayıs, haziran aylarına kadar muhafaza edilebilmektedir.

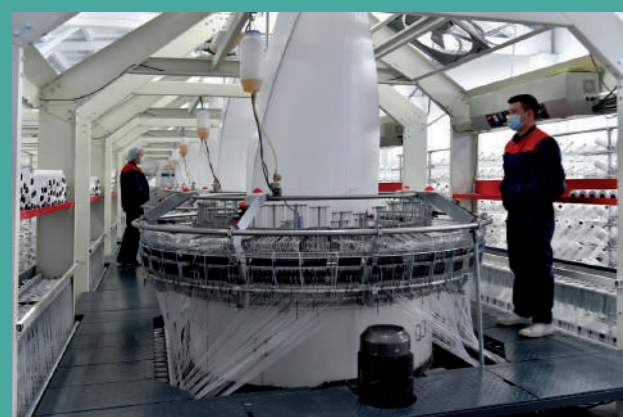

Bölgede hali hazırda yeni modern sebze depoları inşaat çalışmaları sürdürülmektedir. Böylece, son iki yıl içinde 7,5 bin ton kapasiteli 2 yeni sebze deposu kullanıma verildi, bu yıl 10,5 bin ton ürünü muhafaza etme imkanı sağlayacak olan 4 deponun daha inşaatı başlatılacak.

области за январь-декабрь 2022 года составил 401,6 млрд. тенге.

Область относится к регионам, агропромышленные комплексы которых являются ведущими в формировании продовольственного фонда страны. Вместе с тем, регион имеет резервы, позволяющие увеличить объемы производства в основных отраслях экономики.

Большие резервы в Северо-Казахстанской области имеются в пищевой промышленности, доля которой в общем объеме промышленного производства области составляет 45,5%.

Тарим бүnyesinde hayvancılığın payını arttırmaya yönelik çalışmalarını sürdüreceğiz. Bu artış mandıra, kümes hayvanı fabrikaları, besleme alanları inşa ederek sağlayacağız. Toplam 8,5 bin baş kapasiteli 9 mandıranın inşaatı planlanmaktadır.

Таримда mevcut potansiyelden istifade ederek ekonomiyi daha ileri götürmek için bölge ekonomisinde tarımdan tarıma dayalı sanayiye gidilmesi amaçlanıyor.

2022 yılında Kuzey Kazakistan eyaletinde sanayi üretim 489,7 milyar tengeyi oluşturdu. İmalat sanayinin payı sanayi üretiminin %82'sini oluşturarak 401,6 milyar tenge olarak kayda geçti.

Kuzey Kazakistan eyaleti, ülkenin gıda güvenliğini sağlamada önde gelen tarıma dayalı sanayisi olan bölgelerden biridir. Aynı zamanda eyalet, ekonominin ana sektörlerinde üretimi arttırmak için gerekli kaynaklara sahiptir.

Kuzey Kazakistan eyaletinde, bölgenin toplam sanayi üretiminin %45,5 payına sahip gıda sanayiinde büyük potansiyel mevcuttur.

Yatırımların çekilmesi, yerel yürütme organlarının performans göstergelerinden biri olmaktadır. Bölge ekonomisine yıl başından bu yana %104 büyüme ile 109,4 milyar tenge yatırım çekildi. Bunun %88,6'sı (96,9 milyar tenge) özel yatırımlardır. Yıl sonuna kadar yatırım hacmini %25 arttırarak, 496,5 milyar tengeye çıkarmayı planlıyoruz. Bunun için gerekli önkoşullar mevcuttur. İmalat sanayinde 2023 - 2026 yılları için 35 projeyi kapsayan "proje havuzu" oluşturuldu. Bu yıl toplam bedeli 60 milyar tenge olan 15 projenin başlatılması planlıyor. 2019 yılından beri faaliyet gösteren "Qyzyljar" özel ekonomik bölgesinde yatırımcılar için elverişli koşullar sağlanmakta olup halen 11 katılımcı bu bölgede kayıtlıdır. 4'ü projelerini başlatmış bulunuyor. 5'i daha yıl sonuna kadar projelerine start verecek.

Eyalette montajı yapılan tarım araçlarının yelpazesi genişliyor. Verimi yüksek XERION traktörlerine ağırlık veriyoruz. İlerisi için AXION traktörlerinin montajı imkanı değerlendirilmekte. Tarım araçlarının üretiminde dünya lideri olan yüksek verimli modern HORSCH ekim araçlarının montajını başlattık. Bunların başlıca farkı, 4-5 aracın yaptığını aynı anda yapabilmeleridir. Hassas ekim yapabilmeleri ve ekim sırasında toprağa sıvı gübre uygulanması verim potansiyelini önemli ölçüde arttırıyor.

Одним из показателей работы местных исполнительных органов является привлечение инвестиций. В экономику области с начала года привлекли 109,4 млрд тенге с ростом 104%. Основная доля (88,6%, или 96,9 млрд тенге) приходится на частные инвестиции. До конца года рассчитываем привлечь 496,5 млрд тенге с ростом 25%. Предпосылки для этого есть. Сформирован пул из 35 проектов в обрабатывающей промышленности на 2023-2026 годы. В этом году запустим 15 из них на 60 млрд тенге. С 2019-го года действует специальная экономическая зона «Qyzyljar», где создали выгодные условия для работы инвесторов. Уже зарегистрировали 11 участников СЭЗ. Из них 4 начали реализацию своих проектов. Еще пять приступят до конца года.

Расширяем линейку сборки сельскохозяйственной техники. Акцент делаем на высокопроизводительные тракторы «XERION». В перспективе рассматривается возможность сборки тракторов «AXION». Начали сборку современных высокопроизводительных посевных комплексов «HORSCH» – мирового производителя сельхозтехники. Основное их отличие – в способности выполнять одновременно 4-5 операций. Точная глубина высева и возможность внесения жидких удобрений при посеве значительно повышают потенциал урожайности.

Планируем запустить производство прицепной сельскохозяйственной техники еще одной известной компании

Tanınmış bir marka daha olan REIMANN römorklarının üretimini başlatmayı planlıyoruz. Projenin yıllık kapasitesi 150 adet araç. Bunun içinde depolama hunisi, pres ve tartı ekipmanları ile donatılmış çok işlevli yüksek performanslı traktör römorkları, toprak işleme araçları ve iş makinesi ataşmanları yer alıyor.

Diğer bir proje ise, Türk şirketi Nord Panels tarafından hayata geçirilen sunta ve kontrplak üretim fabrikası inşaatıdır.

Yeni projelerin gerçekleştirilmesiyle bölge sakinleri için yeni istihdam olanaklarının sağlanması ve vergi gelirlerinin artması sayesinde bölge ekonomisinin gelişmesine ivme kazandırılmış olacaktır.

Bölgenin temel stratejik hedeflerinden biri, ekonomik büyüme programlarının ve inovasyonların uygulanmasına olanak sağlayacak yerli ve yabancı yatırımları ekonomiye çekmektir.

«REIMANN». Мощность проекта – 150 единиц техники в год. В том числе многофункциональные высокоэффективные тракторные прицепы, оборудованные бункерами-накопителями, прессами и весовым оборудованием, почвообрабатывающая техника и навесное оборудование.

Еще один проект – строительство завода по производству ДСП и фанеры – реализуемый турецкой компанией «Nord Panels».

Реализация новых проектов даст импульс развитию экономики региона за счет создания рабочих мест для жителей региона и увеличения налоговых поступлений.

Одной из главных стратегических задач региона является привлечение в экономику инвестиций, как национальных, так и иностранных, которые позволили бы реализовать программы экономического роста, внедрять инновации.

Северо-Казахстанскую область справедливо считают северными воротами Казахстана, через которые проходят основные транспортные сети, соединяющие Европу и Азию. Таким образом, регион имеет хороший потенциал для привлечения иностранных инвестиций.

Kuzey Kazakistan eyaleti, haklı olarak, Avrupa ve Asya'yı birbirine bağlayan ana ulaşım ağlarının geçtiği Kazakistan'ın kuzey kapısı kabul edilir. Böylece bölge, yabancı yatırımları çekmek için ciddi bir potansiyele sahiptir.

Түркиядан Қазақстанға, бұл күш барлық әлемде

30 жыл бұрын Сіздерге ең таңдаулы қызметтер көрсету үшін,
біз Қазақстанда өзіміздің еншілес банкімізді аштық.
Түркиядағы 159 жылдық тәжірибемізді әкеле отырып, біз бірге дамыдық,
әлемдегі қуатты банктердің бірінде айналдық.
Осы тәжірибемен бөлісу үшін Сіздерді KZI Bank-ке шақырамыз!

+7 (727) 2 444 000
www.kzibank.kz

KZIBank
Банктен де артық

ALARKO GOTUV ИНВЕСТИРОВАТЬ В АПК КАЗАХСТАНА \$650 МЛН

ALARKO, KAZAKİSTAN'IN TARIM SEKTÖRÜNE 650 MİLYON DOLARLIK YATIRIM YAPACAK

Турецкий холдинг Alarko готов в ближайшие 5 лет инвестировать в сельское хозяйство Казахстана порядка 650 млн долларов и построить в стране теплицы площадью 500 га.

В рамках инвестиционного сотрудничества, развитию которого оказали содействие ТУКИБ и АО НК «KAZAKH INVEST» 11 августа между Министерством сельского хозяйства РК и АО «Аларко Холдинг» подписан меморандум о взаимопонимании, который придаст импульс реализации проектов, согласно которому турецкая компания до конца 2023 года начнет строительство тепличных комплексов на территории Казахстана. Первые проекты будут завершены летом 2024 года.

МСХ заверило о готовности предоставить все необходимые условия и оказать всестороннюю поддержку инвестору.

После встреч в Астане представители холдинга совершили поездку в Жамбылскую область, где делегацию принял аким Жамбылской области Нуржан Нуржигитов.

На встрече, прошедшей с участием ТУКИБ, вице-президент Холдинга Аббас Шахин отметил, что Alarko Holding – известный конгломерат, базирующийся в Турции. Компания работает в нескольких отраслях, включая строительство, энергетику, туризм, торговлю, недвижимость, инфраструктуру

Alarko Holding önümüzdeki beş yıl içinde Kazakistan'ın tarım sektörüne 650 milyon dolarlık yatırım yaparak 500 hektarlık alanda sera tesislerini inşa edecek.

TUKIB'in ve Kazakh Invest Ulusal Şirketi'nin de desteğiyle ilerleyen yatırım işbirliği kapsamında 11 Ağustos'ta Kazakistan Tarım Bakanlığı ile Alarko Holding arasında imzalanan Karşılıklı Anlayış Memorandumu projelerin gerçekleşmesine ivme kazandıracak. Memorandumuna göre, sera tesisleri inşaatı 2023 yılı sonuna kadar başlatılacak olup, ilk projeler 2024 yılının yaz aylarında tamamlanacaktır. Kazakistan Tarım Bakanlığı, yatırımcıya her türlü destek ve gerekli koşulları sağlamaya hazır olduğunu bildirdi.

Astana'daki görüşmelerin ardından Alarko temsilcileri Jambıl eyaletini ziyaret etti. Alarko heyetini Jambıl Eyalet Valisi Nurjan Nurjigitov kabul etti.

TUKIB'in de katıldığı görüşmede Holding Başkan Yardımcısı Abbas Şahin, 1954 yılında temeli atılan Alarko Holding'in birçok alanda projeleri olan, Türkiye merkezli, tanınmış ve önde gelen bir sanayi ve yatırım grubu olduğunu kaydetti. Alarko enerji, turizm, inşaat, gayrimen-

и производство. В прошлом году Alarko открыл новое направление инвестирования в проекты в агросекторе, сосредоточив внимание на вспомогательном выращивании в теплицах, открытом грунте, органических минеральных удобрениях, переработке и продаже продуктов питания, а также в сельскохозяйственных технологиях НИОКР.

На встрече стороны обсудили вопросы реализации новых инвестиционных проектов в сфере переработки отходов и сельского хозяйства.

Инвесторы сообщили, что планируют построить тепличный комплекс, вложив в этот проект 650 млн долл. США. После определения конкретных земельных участков, а также параметров проекта будет сформирована более детальная Дорожная карта с конкретными сроками и этапами реализации. Кроме того, турецкие предприниматели выразили свою заинтересованность в вопросах строительства завода по производству минеральных удобрений и семеноводства.

kul, altyapı, imalat ve ticaret alanlarında projelerini hayata geçiriyor. Geçen yıldan itibaren seracılık, açık hava bitki yetiştiriciliği, organik gübre üretimi, gıda üretimi ve satışı, tarımda AR-GE teknolojilerine odaklanan Holding, yatırım alanlarına tarım sektörünü de ekledi.

Görüşmede taraflar, atık işleme ve tarım alanlarında uygulanabilecek yeni yatırım projelerini ele aldı.

Jambıl eyaletinde gübre fabrikası inşaatı, organik mineral gübre üretimi ve tohumculuk konularına da ilgi duyan Alarko Holding, yaklaşık 650 milyon dolarlık yatırım yaparak sera tesislerini kurmayı planlıyor. Arsa seçimi yapıldıktan ve proje detaylandırıldıktan sonra proje süre ve etaplarının belirleneceği bir Yol Haritası'nın hazırlanacağı açıklandı.

Eyalet Valisi Nurjan Nurjigitov, yatırımcılara her türlü destek ve elverişli koşullar sağlamaya hazır olduklarını belirterek, valiliğin ilgili birimlerini görüşülen projeleri incelemekle ve Holding yetkilileriyle birlikte değerlendirmekle görevlendirdi.

Аким области Нуржан Нуржигитов подчеркнул, что местные власти готовы обеспечить все условия и оказать всестороннюю поддержку инвесторам. Глава региона поручил ответственным лицам изучить представленные проекты и отработать их с руководством Холдинга.

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ АЛМАТЫ ӘУЕЖАЙЫНЫҢ ЖАҢА ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЖОЛАУШЫЛАР ТЕРМИНАЛЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫС КЕСТЕСІ ІЛГЕРІЛЕП КЕЛЕДІ

THE CONSTRUCTION SCHEDULE OF THE NEW INTERNATIONAL PASSENGER TERMINAL AT ALMATY AIRPORT IS AHEAD OF SCHEDULE

Тамыз айының екінші жартысында Халықаралық Алматы әуежайының жаңа Халықаралық жолаушылар терминалы құрылысының аумағы бойынша баспасөз туры өткізілді. Баспасөз туры барысында Халықаралық Алматы әуежайының президенті Альп Эр Тунга Эрсой Алматы әуежайының жаңа Халықаралық жолаушылар терминалының құрылысының барысы туралы айтып берді. Құрылыс кестесі ілгерілеп келеді және халықаралық Алматы әуежайының жаңа терминалын алдын ала іске қосуды 2024 жылдың жазында аяқтау жоспарлануда.

Жаңа ғимараттың құрылысы халықаралық терминалдың тіке жолдарына борт көлеміне байланысты бір уақытта жеті ұшаққа дейін жеткізуге мүмкіндік береді. Әуежайдың жалпы өткізу қабілеті жылына 14 млн. жолаушыға дейін артады.

Баспасөз туры аясында Халықаралық Алматы әуежайының президенті жаңа Халықаралық жолаушылар терминалының ауданы 55000 м² болатынын айтты. Дизайн

In the second half of August, a press tour of the construction site of the new International Passenger Terminal of Almaty International Airport was held, during which the President of Almaty International Airport Alp Er Tunga Ersoy spoke about the progress of construction. The construction schedule is ahead of schedule and the new terminal of Almaty International Airport is tentatively scheduled for completion in the summer of 2024.

The construction of the new building will allow up to seven aircrafts to be brought to the boarding bridges of the international terminal at the same time, depending on the size of the board. The total capacity of the airport will increase to 14 million passengers a year.

As part of the press tour, the President of Almaty International Airport Alp Er Tunga Ersoy said that the area of the new International Passenger Terminal will be 55.000 m². According to the design, the structure will be connected to the existing terminal building via an elevated walkway. The new facility will provide passengers

нға сәйкес, құрылым қолданыстағы терминал ғимаратына жер үсті өткелі арқылы қосылады. Жаңа үй-жай жолаушыларға ғимараттың сыртына шықпай-ақ ішкі және халықаралық рейстерден ауысуға оңай қол жеткізуді қамтамасыз етеді.

Альп Эр Тунга Эрсой әуежайдың вокзал маңындағы аумағында жол жүрудің жаңартылған сызбасын көрсетіп, журналистерді қызықтырған сұрақтарға жауап берді.

2021 жылы TAV Airports компаниясына берілген қолданыстағы терминал жолаушылар үшін ең жақсы жағдай мен саяхат тәжірибесін қамтамасыз ету үшін жеткілікті өткізу қабілетіне ие емес. Алғашқы 7 айда Алматы әуежайы 5,2 млн жолаушыны қабылдады, бұл 2022 жылдың сәйкес кезеңінен 36%-ға жоғары.

Сонымен қатар, әуежай жолаушылардың топталуын азайту, сондай-ақ ыңғайлылықты құру мақсатында мынадай іс-шаралар жүргізді: 2022 жылдың күзінде ішкі ұшу жинақтағышы (6 гейт) кеңейтілді, ағымдағы жылдың шілдесінде халықаралық ұшу секторында (2 дана) отырғызуға шығу жолдары ұлғайтылды, ағымдағы жылдың тамыз айында халықаралық ұшып келу орнында қосымша екі паспорттық бақылау кабиналары орнатылды, 2022 жыл-

with easy access between domestic and international terminals without leaving the buildings.

Mr. Alp Er Tunga Ersoy showed an updated map of the route on the airport terminal territory and answered journalists' questions.

The existing terminal as it was taken over by TAV Airports in 2021 doesn't have enough the capacity to handle the current traffic in a way that we can ensure the best travel experience for our passengers. In the first 7 months Almaty Airport welcomed 5.2 m passengers, which is 36% higher than the same period in 2022.

At the same time, to reduce the congestion of passengers, as well as create amenities, the airport took the following measures: in the fall of 2022, the domestic departure accumulator was expanded (gate 6), in July of this year, the boarding gates in the international departure sector were increased (2 pcs.), in August this year. international arrivals, two additional passport control booths were installed, in the period from autumn 2022 to April 2023, 10 bathrooms were updated, in June this year. two industrial air conditioners were installed in the domestic departure sector, 11 vertical mobile air conditioners were purchased; 4 new apron buses were purchased.

In connection with the reconstruction of the ramp for entering the second floor, the move-

дың күзінен 2023 жылдың сәуіріне дейін 10 санитарлық торап жаңартылды, осы жылдың маусым айында ішкі ұшу секторында екі өнеркәсіптік кондиционер орнатылды, 11 тік жылжымалы кондиционер сатып алынды, ағымдағы жылдың тамыз айында 4 жаңа перрондық автобус сатып алынды.

Екінші қабатқа кіретін пандусты реконструкциялауға байланысты келетін және кететін автокөліктердің қозғалысы тікелей бірінші қабатта ұйымдастырылды, нәтижесінде жол жүру қиындықтары пайда болды. Жаңа пандус 29 тамызда ашылады және әуежай автотұрағындағы кептелістерді азайтады.

Әуежай басшылығы 250 орындық қосымша автотұрақ орнату туралы шешім қабылдады. Қосымша автотұрақты пайдалануға берудің бірінші кезеңі – ағымдағы жылдың қыркүйек айы (150 орын). Екінші кезең – ағымдағы жылдың қараша айы (100 орын).

Баспасөз туры барысында жаңа Халықаралық жолаушылар терминалының құрылыс жұмыс шығындары мен қаржыландыру мәселелері талқыланды. TAV Airports барлық құрылыс, жаңарту және қайта құру шығындарын өз мойнына алады.

ment of arriving and departing vehicles was organized directly on the first floor, resulting in difficulties in driving. Newly constructed viaduct will be opened as of 29th of August and will reduce traffic jam at the car park of the airport.

The airport decided to install an additional parking lot for 250 cars. The first stage of commissioning of an additional parking lot is September of the current year (for 150 places). The second stage is November of the current year (100 places).

During the press tour, issues of financing and costs for the construction of the new terminal were discussed. All the cost of the construction, the modernization, and the reconstruction works are covered by TAV Airports.

The president of Almaty Airport also stated that additional investment will be done according to the masterplan which is at the finalization stage. i.e., re-construction of runway, new cargo apron in front of the cargo warehouse, de-icing collection pits etc.

The new terminal will feature an advanced level of EDGE (Resource Efficiency Green Building Certification System), which will provide more than 40% energy savings and more than 20% water savings for the terminal build-

Almaty әуежайының президенті қосымша инвестициялар пысықтау сатысында тұрған Мастер жоспарға сәйкес ұшу-қону жолағын қайта жаңарту, жүк қоймасының алдындағы жаңа жүк перроны, мұзды сұйықтыққа қарсы жинауға арналған дренаждық жүйелер т.б. жүзеге асырылатынын хабарлады.

Жаңа терминалдың айрықша ерекшелігі – EDGE стандартының advanced деңгейіне сәйкестігі (ресурстық тиімділікке бағытталған жасыл ғимараттарды сертификаттау жүйесі), ол 40%-дан астам энергияны үнемдеуді және жұмыс кезінде терминал ғимараты үшін 20%-дан астам суды үнемдеуді, сондай-ақ құрылыс кезінде материалдарды үнемдеудің 20%-дан астамын қамтамасыз етеді.

Жаңа терминал сонымен қатар халықаралық әуе көлігі қауымдастығының (IATA) Optimum – стандарт деңгейіндегі қызметімен қамтамасыз етіледі. Оңтүстік астана әуежайының қызмет көрсету деңгейінің жаңа тұжырымдамасы әлемдік үрдістер стандарттарына негізделеді, сондықтан жылдамдықты, сапаны және тиімділікті арттыра отырып, шығындарды оңтайландыруға бағытталатын болады.

ing during operation, as well as more than 20% material savings during construction.

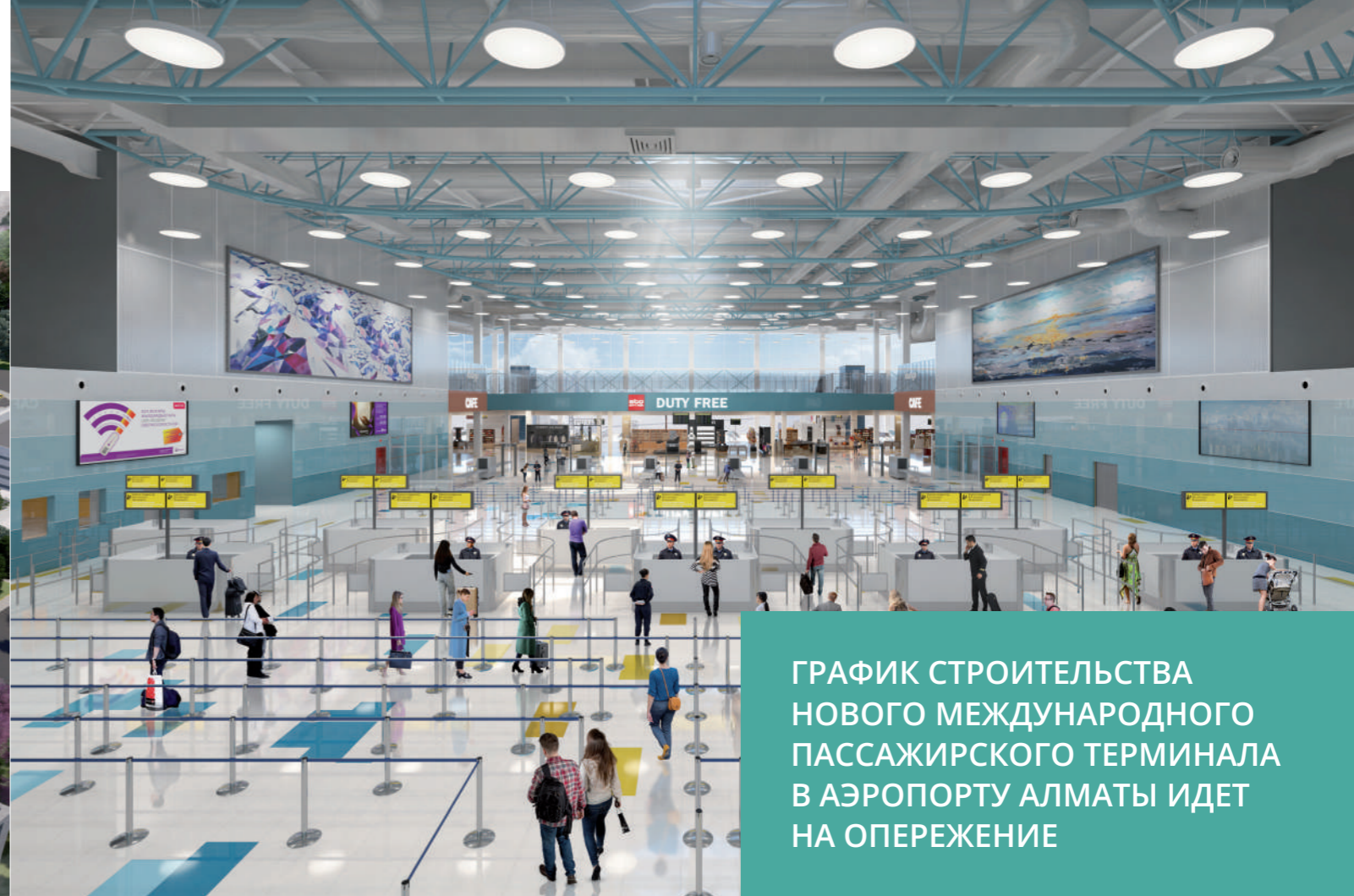
The new terminal will also be provided with Optimum level service – the standard of the International Air Transport Association (IATA). The new concept of the service level of the airport of the southern capital is based on the standards of world trends, therefore, it will be aimed at optimizing costs while increasing speed, quality and efficiency.

In conclusion the President of Almaty International Airport Alp Er Tunga Ersoy said “We are working hard to complete the 200M USD new terminal as soon as possible in order to provide an exceptional travel experience to our passengers and to grow Almaty Airport as the largest hub in Central Asia. Construction works are 70% complete, and we’ll open the new terminal in June 2024. It will have international standards in hospitality, security, energy efficiency and environmental protection. Unfortunately, the existing terminal is not adequate. We are listening to our passengers and stakeholders, and we have already implemented several major improvements to alleviate the problems.”

Tav Airports Holding Алматы әуежайын Орталық Азиядағы ірі жүк хабына айналдыруды және Қазақстан мен Алматы облысын компания басқаратын әуежайларда және басқа да халықаралық платформа-ларда ілгерілетуді, Қазақстанға жаңа авиакомпанияларды тартуды жоспарлап отыр.

TAV Airports Holding plans to make Almaty airport the largest cargo hub in Central Asia and promote Kazakhstan and the Almaty region in company-operated airports and other international platforms, attract new airlines to Kazakhstan.

**ГРАФИК СТРОИТЕЛЬСТВА
НОВОГО МЕЖДУНАРОДНОГО
ПАССАЖИРСКОГО ТЕРМИНАЛА
В АЭРОПОРТУ АЛМАТЫ ИДЕТ
НА ОПЕРЕЖЕНИЕ**

Во второй половине августа состоялся пресс-тур по территории строительства нового Международного пассажирского терминала Международного аэропорта Алматы, в рамках которого Президент Международного аэропорта Алматы Альп Эр Тунга Эрсой рассказал о ходе строительства. График строительства идет на опережение, и предварительно запуск нового терминала Международного аэропорта Алматы планируется завершить летом 2024 г.

Строительство нового здания позволит подгонять к рукавам международного терминала одновременно до семи самолетов, в зависимости от размера борта. Общая пропускная способность аэропорта увеличится до 14 млн. пассажиров в год.

В рамках пресс-тура президент Международного аэропорта Алматы рассказал, что площадь нового Международного пассажирского терминала составит 55 000 м2. Согласно дизайну, конструкция будет соединена с существующим зданием терминала через надземный переход. Новое помещение обеспечит пассажирам легкий доступ для пересадки с внутренних и международных рейсов, не выходя за пределы здания.

Альп Эр Тунга Эрсой показал обновлённую схему проезда на привокзальной территории аэропорта и ответил на интересующие вопросы журналистов.

Существующий терминал, который был передан TAV Airports в 2021 году, не имеет достаточной пропускной способности, чтобы обеспечить наилучшие условия и впечатления от путешествий для пассажиров. За первые 7 месяцев аэропорт Алматы принял 5,2 млн пассажиров, что на 36% выше аналогичного периода 2022 года.

Вместе с тем аэропортом в целях уменьшения скопления пассажиров, а также создания удобств были проведены следующие мероприятия: осенью 2022 года был расширен накопитель внутреннего вылета (6 гейт), в июле текущего года увеличили выходы на посадку в международном секторе вылета (2 шт.), в августе т.г. в международном прилете установили две дополнительные кабины паспортного контроля, в период с осени 2022 года по апрель 2023 года были обновлены 10 санузлов, в июне т.г. во внутреннем секторе вылета установили два промышленных кондиционера, закуплено 11 вертикальных мобильных кондиционера, в августе т.г. были закуплены 4 новых перронных автобуса.

В связи с проведением реконструкции пандуса для въезда на второй этаж, движение прибывающего и убывающего автотранспорта было организовано непосредственно на первом этаже, в результате чего образовались сложности проезда. Новый пандус откроется 29 августа и уменьшит пробки на автостоянке аэропорта.

Руководством аэропорта было принято решение установить дополнительную автостоянку на 250 мест. Первый этап ввода в эксплуатацию дополнительной автостоянки - сентябрь текущего года (на 150 мест). Второй этап - ноябрь текущего года (100 мест).

Во время пресс-тура обсуждались вопросы финансирования и затрат на строительство нового Международного пассажирского терминала. Все затраты на строительство, модернизацию и реконструкцию берет на себя компания TAV Airports.

Президент аэропорта Алматы также сообщил, что дополнительные инвестиции будут осуществлены в соответствии с мастер-планом, который находится на стадии доработки, т. е. реконструкция взлетно-посадочной полосы, новый грузовой перрон перед грузовым складом, дренажные системы для сбора против обледенительной жидкости т. д.

Отличительной особенностью нового терминала будет соответствие уровню advanced стандарта EDGE (система сертификации экологичных зданий, ориентированная на ресурсоэффективность), которая обеспечит более 40% экономии энергии и более 20% экономии воды для здания терминала во время эксплуатации, а также более 20% экономии материалов во время строительства.

Новый терминал также будет обеспечен сервисом уровня Optimum - стандарта Международной ассоциации воздушного транспорта (IATA). Новая концепция уровня обслуживания аэропорта южной столицы базируется на стандартах мировых тенденций, поэтому будет направлена на оптимизацию расходов при одновременном повышении скорости, качества и эффективности.

TAV Airports Holding планирует сделать аэропорт Алматы крупнейшим грузовым хабом в Центральной Азии и продвигать Казахстан и Алматинскую область в аэропортах, управляемых компанией, и на других международных платформах, привлекать новые авиакомпании в Казахстан.

**Delivering
the
Difference**

- Срочная доставка документов, посылок и грузов по Казахстану и всему миру
- Прямые рейсы Алматы-Стамбул
- Лучшая цена на курьерскую доставку в Турцию

- Kazakistan'ın ve dünyanın her yerine belge, paket ve kargo gönderilerinizde hızlı teslimat
- Almatı-İstanbul direkt uçuşları
- Türkiye'ye gönderilerinizde en uygun teslimat fiyatı

ASE®
ASIA SKY EXPRESS

www.ase.kz
www.aseshop.kz
www.ase.com.tr

30
YEARS

EFES KZ INTRAPRENEURSHIP HUB – КОРПОРАТИВНАЯ ПРОГРАММА ВНУТРЕННЕГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

Акселерационная программа Discovery Bootcamp в EFES KZ Intrapreneurship Hub

EFES KZ INTRAPRENEURSHIP HUB – CORPORATE INTRAPRENEURSHIP PROGRAM LAUNCHED

Discovery Bootcamp/Acceleration Program in EFES KZ Intrapreneurship Hub

11 мая EFES Казахстан запустила Корпоративную программу внутреннего предпринимательства EFES KZ Intrapreneurship Hub внутри компании с целью развития инноваций и бизнес-мышления внутри корпорации. Это программа, где сотрудникам предлагают стать предпринимателями или так называемыми интрапренерами, оставаясь работать внутри компании.

В этом году участникам предложили придумать идеи проектов в трех приоритетных направлениях:

- Умные цифровые решения;
- Переход на эко;
- Напитки нового поколения;

В течении двух недель сотрудниками были поданы 61 заявок на программу. В итоге отобрали 8 наиболее перспективных идей, авторы которых попали в акселерационную программу и проверяли свои задумки на возможность реализации вместе с менторами и экспертами. Все 8 команд прошли обучение и получили шанс выступить с питчем перед топ-руководством компании и представителями головного офиса Anadolu Efes в пабе «Барвиха» в Алматы.

Вот какие идеи отобрали организаторы для питчинга:

EFES Kazakhstan initiated the Corporate Intrapreneurship Program on May 11 with the aim of fostering innovation, entrepreneurship, and initiating a mindset shift within the organization. This program provides employees with the opportunity to embark on an entrepreneurial journey as “intrapreneurs” while continuing to work within the company.

This year, participants were asked to come up with project ideas in three priority areas:

- Green Transition
- Beyond Beer
- Smart Digital Solutions

In a span of two weeks, the program received 61 applications from employees. Consequently, 8 of the most potential ideas were chosen, and their respective teams underwent an acceleration program where they validated their ideas alongside guidance from mentors and experts. Each of the eight teams participated in the Discovery Bootcamp and had the opportunity to present their pitches before the Innovation Board, which comprised top management and representatives of Anadolu Efes. The event took place at the Barvikha Bar in Almaty.

These are the ideas that the juries have chosen for pitching:

1. Cosmetics & Personal Care Products Out of Beer Waste. Team: Philip Stepanov, Dinara Tajikulova, Gaukhar Seiilova.
2. 1Hub: Meeting point for talented people. Team: Svetlana Chvanova, Oхana Timofeyeva.

3. Mobile Street Food Outlets. Team: Anastasiya Skoptsova, Yalkunzhan Mukhtarov, Aigul Rahimbekova.
4. Online Subscription for Efes KZ Beer Delivery. Team: Alisher Gubaidullin, Aizhan Sadyk, Eliza Konussova, Murzakhan Shurayev.
5. Dried Distillers Grains with Solubles. Team: Anastasia Beize, Gaukhar Omirbek, Svetlana Davydenko.
6. Smart App Tracking Products Leftovers at Sales Point. Team: Dana Nuradil, Diana Ismailova, Madi Matanbai, Akzira Manasheva.
7. Digital Cooler. Team: Ali Sadykov, Darkhan Omarov, Alina Kondrashina, Farmuda Khalissova.
8. Non-alcoholic Beer with Probiotics. Team: Aliya Tapenova, Ksenia Sikorskaya, Dina Teleuova.

1. Косметика и продукция личной гигиены из отходов пивоварения. Состав команды: Филипп Степанов, Динара Тажикулова, Гаухар Сейлова.
2. 1Hub: Центр для встреч талантливых людей. Состав команды: Светлана Чванова, Оксана Тимофеева.
3. Сеть мобильных фургонов уличной еды. Состав команды: Анастасия Скопцова, Ялкупжан Мухтаров, Айгуль Рахимбекова.
4. Онлайн-подписка на доставку пива Эфес Казахстан. Состав команды: Алишер Губайдулин, Айжан Садык, Элиза Конусова, Мурзахан Шураев.
5. Полная линия переработки пивной барды в сухую спиртовую барду с растворимыми веществами. Состав команды: Анастасия Бейзе, Гаухар Омирбек, Светлана Давыденко.
6. Приложение для отслеживания остатков продуктов в точках продаж. Состав команды: Дана Нурадиль, Диана Исмаилова, Мадина Матанбай, Акзира Манашева.
7. Умный эко-холодильник. Состав команды: Али Садыков, Дархан Омаров, Алина Кондрашина, Фармуда Халиссова.
8. Безалкогольное пиво с пробиотиками. Состав команды: Алия Тапенова, Ксения Сикорская, Дина Телеуова.

А оценивали питчи участники представительства топ-менеджмента Efes Kazakhstan и коллеги из головного офиса Anadolu Efes: Генеральный директор Эртан Курт, Директор по стратегии, инновациям и предпринимательству Anadolu Efes Туба Гёкджян, Партнер, CORE Strategy Джейсон Лау, Директор по связям с Правительством и корпоративным отношениям Чингиз Каскеев, Технический директор Федай Джошкун, Директор по персоналу Фатих Тексал, Финансовый директор Метин Экинджи и Директор по сбыту Озгур Багырган.

3 проекта стали победителями Discovery Bootcamp Demo Day и теперь перешли на 3-месячную инкубацию, где каждой команде будет выделен бюджет на дальнейшее развитие идей:

- 1Hub: Центр для встреч талантливых людей;
- Полная линия переработки пивной барды в сухую спиртовую барду с растворимыми веществами;
- Приложение для отслеживания остатков продуктов в точках продаж.

The pitches of the participants were assessed by a panel of judges, including Ertan Kurt, the General Director; Tuba Gökcan, the Director of Strategy, Innovation, and Entrepreneurship at Anadolu Efes; Jason Lau, a Partner at CORE Strategy; Chingiz Kaskeyev, the Director of Government Relations and Corporate Relations; Fedai Coskun, the Technical Director; Fatih Teksal, the HR Director; Metin Ekinçi, the Financial Director, and Ozgur Bağırhan, the Sales Director.

Three projects emerged as winners during the Discovery Bootcamp Demo Day and advanced to a three-month incubation phase. In this stage, each team will receive a budget to implement and develop their ideas further:

- 1Hub: Meeting point for talented people
- Complete line for processing beer stillage into dry distillery stillage with soluble substances
- An application for tracking product balances at points of sale.

BÜYÜME POTANSİYELİNİN KİLİDİNİ AÇMAK: KAZAKİSTAN'DA LOJİSTİK VE EKONOMİK REFAHA GİDEN YOL

RAMAZAN KAYA

Kazakistan Ülke Müdürü /
Country Manager Kazakhstan
Logitrans Lojistik Group

UNLOCKING GROWTH
POTENTIAL: LOGISTICS
IN KAZAKHSTAN AND THE PATH
TO ECONOMIC PROSPERITY

Giriş

Lojistik, mal ve hizmetlerin sorunsuz akışında, ticareti kolaylaştırmada ve ekonomik büyümeyi yönlendirmede çok önemli bir rol oynar. Dünyanın en büyük kara ülkesi olan Kazakistan, lojistik endüstrisinde önemli bir oyuncu olarak istikrarlı bir şekilde ortaya çıkıyor. Stratejik olarak konumlanmış bir Orta Asya ülkesi olan Kazakistan örneğinde, sağlam bir lojistik sektörünün geliştirilmesi çok önemlidir. Bu makale, Kazakistan'daki lojistik sektörünün son gelişmelerini, başarısına katkıda bulunan temel faktörleri, karşılaşılan zorlukları ve gelecekteki umutlarını araştırıyor.

Introduction

Logistics plays a crucial role in the smooth flow of goods and services, facilitating trade, and driving economic growth. Kazakhstan, the largest landlocked country in the world, has been steadily emerging as a prominent player in the logistics industry. In the case of Kazakhstan, a strategically located Central Asian country, the development of a robust logistics sector is paramount. This article explores the recent advancements, key factors contributing to its success, challenges faced, and future prospects of the logistics sector in Kazakhstan.

Stratejik Lokasyon ve Altyapı Geliştirme:

Kazakistan'ın coğrafi konumu, onu Avrupa, Çin ve Orta Doğu'yu birbirine bağlayan çok önemli bir bağlantı haline getirerek uluslararası ticaret için ideal bir geçiş koridoru sağlıyor. Kazakistan, hem yurtiçi hem de uluslararası bağlantılarını güçlendirmek için demiryolları, karayolları ve havaalanları dahil olmak üzere ulaşım altyapısının geliştirilmesine önemli ölçüde yatırım yaptı.

2015 yılında başlatılan Nurlı Zhol programı, ulaşım ve lojistik altyapısının modernize edilmesinde etkili olmuştur. Batı Avrupa-Batı Çin otoyolu ve Yeni İpek Yolu projesi gibi yol ağlarının genişletilmesi ve iyileştirilmesine yönelik yatırımlar yapılmıştır.

Büyüme Sağlayan Temel Faktörler:

1. Geniş Bir Demiryolu Ağı: Kazakistan, 14.000 kilometreyi aşan geniş bir demiryolu ağına sahiptir ve bu onu dünyanın dokuzuncu en büyük demiryolu sistemi yapmaktadır. Ülkenin demiryolu altyapısı, büyük şehirleri, sanayi merkezlerini ve ticaret merkezlerini birbirine bağlayarak, mallar ve yolcular için güvenilir ve uygun maliyetli bir ulaşım modu sağlar.

2. Genişleyen Ticari İlişkiler: Kazakistan'ın özellikle Çin, Avrupa ve Rusya ile büyüyen ticari ilişkileri, verimli lojistik hizmetlerine yönelik talebi artırdı. Kuşak ve Yol Girişimi (BRI), Kazakistan'ın rota boyunca önemli bir geçiş merkezi olarak hizmet vermesiyle, Çin ile Avrupa arasındaki ticaret akışlarını önemli ölçüde artırdı.

3. Dijital Dönüşüm: Lojistik sektöründe dijitalleşmenin ve yeniliğin önemini kabul eden Kazakistan, verimliliği artırmak için teknolojiyi kullanmak için girişimlerde bulunmuştur. Ticaret prosedürlerini basitleştirmek ve idari yükleri azaltmak için e-gümrük sistemleri, çevrimiçi platformlar ve dijital dokümantasyon süreçleri hayata geçirilmiştir.

Zorluklar ve Gelecekteki Fırsatlar:

Lojistik sektöründe ilerleme kaydedilmesine rağmen, zorluklar devam etmektedir. Bazı uzak bölgelerde sınırlı altyapı bağlantısı, bürokratik prosedürler ve yetenekli lojistik uzmanlarına duyulan ihtiyaç, dikkat edilmesi gereken alanlardır. Bu engellerin üstesinden gelmek, yetenekli bir lojistik iş gücü geliştirmek için altyapıya, düzenleyici reformlara ve

Strategic Location and Infrastructure Development:

Kazakhstan's geographical location makes it a crucial link connecting Europe, China, and the Middle East, providing an ideal transit corridor for international trade. Kazakhstan has invested significantly in developing transportation infrastructure, including railways, roads, and airports, to strengthen its connectivity both domestically and internationally.

The Nurlı Zhol program, launched in 2015, has been instrumental in modernizing transportation and logistics infrastructure. Investments have been made in the expansion and improvement of road networks, such as the Western Europe-Western China highway and the New Silk Road project.

Key Factors Driving Growth:

1. A Vast Railway Network: Kazakhstan boasts an extensive railway network spanning over 14,000 kilometers, making it the world's ninth-largest railway system. The country's rail infrastructure connects major cities, industrial centers, and trade hubs, providing a reliable and cost-effective mode of transportation for goods and passengers.

2. Expanding Trade Relations: Kazakhstan's growing trade relations, particularly with China, Europe, and Russia, have spurred demand for efficient logistics services. The Belt and Road Initiative (BRI) has significantly boosted trade flows between China and Europe, with Kazakhstan serving as a crucial transit hub along the route.

3. Digital Transformation: Recognizing the importance of digitalization and innovation in the logistics sector, Kazakhstan has undertaken initiatives to harness technology for improved efficiency. E-customs systems,

hedeflenen eğitim ve öğretim programlarına sürekli yatırım yapılmasını gerektirir.

Ayrıca, Kazakistan'ın geniş toprakları, bağlantı ve bölgesel eşitsizlikler açısından zorluklar sunuyor. Bazı uzak ve seyrek nüfuslu bölgelerin iyi gelişmiş yol altyapısına sınırlı erişimi vardır ve bu da ticareti engelleyen sebeplerden biridir. Hedeflenen yatırımlar yoluyla bu bağlantı boşluklarını ele almak, ayrıcalıklardan yoksun bölgelerde altyapı geliştirmeye öncelik vermek ve komşu ülkelere karayolu bağlantısını iyileştirmek ekonomik büyümeyi destekleyecektir.

Bununla birlikte, Kazakistan'ın lojistik sektörü gelişme için geniş fırsatlar sunmaktadır. Ülke altyapı projelerine yatırım yapmaya ve yabancı yatırımı çekmeye devam ettikçe, bölgesel bir lojistik merkez olarak konumunu güçlendirebilir.

Gelecek Görünümü:

Kazakistan'da lojistik sektörünün geleceği umut verici görünüyor. Hükümetin ekonomiyi çeşitlendirme, petrol ve gaz gelirlerine bağımlılığını azaltma taahhüdü, muhtemelen ulaşım ve lojistik altyapısına devam eden yatırımlarla sonuçlanacaktır. Ayrıca, ülkenin 2015 yılında Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) katılımı, uluslararası ticaret ve yabancı yatırım için yeni yollar açtı.

Lojistik parkların, serbest ticaret bölgelerinin ve intermodal taşımacılık çözümlerinin geliştirilmesinin sonucunda, sektörde daha fazla büyüme sağlanması bekleniyor. Kazakistan'ın merkezi konumu, bağlanabilirliği artırma taahhüdüyle birleştiğinde, onu geniş Avrasya pazarından yararlanmak isteyen işletmeler için çekici bir lojistik destinasyon olarak konumlandırıyor.

online platforms, and digital documentation processes have been implemented to simplify trade procedures and reduce administrative burdens.

Challenges and Future Opportunities:

While progress has been made in the logistics sector, challenges persist. Limited infrastructure connectivity in some remote regions, bureaucratic procedures, and the need for skilled logistics professionals are areas that require attention. Overcoming these obstacles requires continued investment in infrastructure, regulatory reforms, and targeted education and training programs to develop a skilled logistics workforce.

Moreover, Kazakhstan's vast territory presents challenges in terms of connectivity and regional disparities. Some remote and sparsely populated areas have limited access to well-developed road infrastructure, hindering trade. Addressing these connectivity gaps through targeted investments, prioritizing infrastructure development in underprivileged regions, and improving road connectivity to neighboring countries would promote economic growth.

Nevertheless, Kazakhstan's logistics sector presents vast opportunities for development. As the country continues to invest in infrastructure projects and attract foreign investment, it can strengthen its position as a regional logistics hub.

Future Outlook:

The future of the logistics sector in Kazakhstan looks promising. The government's commitment to diversifying the economy and reducing its reliance on oil and gas revenues is likely to result in continued investments in transportation and logistics infrastructure. Moreover, the country's accession to the World Trade Organization (WTO) in 2015 has opened up new avenues for international trade and foreign investment.

The development of logistics parks, free trade zones, and intermodal transportation solutions are expected to drive further growth in the sector. Kazakhstan's central location, combined with its commitment to enhancing connectivity, positions it as an attractive logistics destination for businesses looking to tap into the vast Eurasian market.

Çözüm:

Kazakistan'da lojistik, ülkenin ekonomik büyüme stratejisinin hayati bir bileşenidir. Ülkenin stratejik konumu, ulaşım altyapısı ve bölgesel ticaret girişimlerine katılımı, onu Orta Asya'nın lojistik manzarasında kilit bir oyuncu olarak konumlandırıyor.

Olumlu hükümet politikaları, genişleyen ticari ilişkiler ve dijital teknolojilerin benimsenmesi, büyümesine katkıda bulunuyor. Zorluklar devam ederken, sektörün daha fazla gelişme potansiyeli inkar edilemez. Kazakistan, mevcut engelleri aşarak, altyapıya yatırım yaparak ve gelişen teknolojilerden yararlanarak kendisini önemli bir lojistik merkezi haline getirebilir, Avrupa ve Asya arasında kesintisiz bağlantıyı kolaylaştırabilir ve önümüzdeki yıllarda ekonomik büyümeyi teşvik edebilir.

Ayrıca, Kazakistan, altyapı bakımına öncelik vererek, uzak bölgelerdeki bağlantıyı iyileştirerek, yol güvenliği önlemlerini iyileştirerek, idari prosedürleri kolaylaştırarak ve verimli sınır geçişlerini kolaylaştırarak, karayolu taşımacılığı sektörünün de tüm potansiyelini ortaya çıkarabilir. Bu çabalar yalnızca ekonomik büyümeyi desteklemekle kalmayacak, aynı zamanda vatandaşları için sosyal entegrasyonu, bağlanabilirliği ve genel yaşam kalitesini de artıracaktır.

Conclusion:

Logistics in Kazakhstan is a vital component of the nation's economic growth strategy. The country's strategic location, transportation infrastructure, and involvement in regional trade initiatives position it as a key player in the logistics landscape of Central Asia.

Favorable government policies, expanding trade relations, and the adoption of digital technologies have contributed to its growth. While challenges remain, the sector's potential for further development is undeniable. By addressing the existing obstacles, investing in infrastructure, and leveraging emerging technologies, Kazakhstan can establish itself as a key logistics hub, facilitating seamless connectivity between Europe and Asia and fostering economic growth for years to come.

Moreover, by prioritizing infrastructure maintenance, improving connectivity in remote regions, enhancing road safety measures, streamlining administrative procedures, and facilitating efficient border crossings, Kazakhstan can unlock the full potential of its road transportation sector. These efforts will not only bolster economic growth but also enhance social integration, connectivity, and the overall quality of life for its citizens.

Фундамент компании LOGITRANS заложен в 90-е годы, с 2006 года начался процесс образования корпоративной марки и настоящей управленческой структуры компании. С первого дня основания LOGITRANS является лидирующей и передовой маркой в России, Казахстане, странах Прибалтики, страна СНГ, Азии и Восточной Европы.

LOGITRANS сегодня обладает богатым автомобильным парком, специализированными кадрами и международным опытом, предоставляет услуги в области автомобильных, железнодорожных, морских и воздушных перевозок, обеспечивает клиентам специальные мультимодальные, интермодальные решения и прилагает все необходимые усилия с целью устранения трудностей, которые могут возникнуть в области международных перевозок.

Temelleri 90'lı yıllarda atılan LOGITRANS, 2006 yılında gerçekleştirdiği markalaşma süreci ile bugünkü yönetim yapısına kavuşmuştur.

Kurulduğu ilk günden itibaren LOGITRANS; Rusya ve Kazakistan başta olmak üzere Baltık ve B.D.T. ülkeleri, Asya ve Doğu Avrupa'yı içine alan bölgenin lider ve öncü lojistik markasıdır.

LOGITRANS, bugün zengin filosu, uzman kadrosu, Turquality desteği ve uluslararası deneyimi ile başta karayolu, demiryolu, denizyolu ve havayolu taşımacılığı ile müşterilerine özel multi-model ve inter-model çözümler geliştirmekte, müşterilerinin uluslararası taşımacılık alanında yaşayabileceği zorlukları ortadan kaldırmak için çalışmaktadır.

360 derece servis anlayışı kapsamında sunduğu taşımacılık, sigortalama, depolama ve gümrükleme hizmetleriyle de müşterilerine tedarik zincirlerinin tek bir merkezden yönetme imkânı sunmaktadır.

LOGISTICS & BEYOND

НАШИ УСЛУГИ

- Автомобильные перевозки
- ЖД перевозки
- Авиа перевозки
- Консолидация грузов
- Мультимодальные перевозки
- Негабаритные перевозки
- Складское хранение
- Таможенные услуги

HİZMETLERİMİZ

- Karayolu Taşımacılığı
- Demiryolu Taşımacılığı
- Havayolu Taşımacılığı
- Parsiyel
- Multimodal Taşımacılık
- Gabari dışı ve proje taşımalar
- Depolama
- Gümrük hizmetleri

Миссия

Применяя инновации и современные технологии сектора логистики и наш опыт, предлагать нашим клиентам уникальные, инновационные, быстрые и надежные решения поставленных перед нами задач и осуществлять их с бережным отношением к окружающей среде.

Видение

Быть сильной лидирующей логистической компанией с брендом, оказывающей логистические услуги на территории Турции, России и СНГ.

Misyon

LOGITRANS Lojistik sektöründeki yenilikleri, çağdaş teknolojileri, sektör ve bölgedeki tecrübemizle harmanlayarak müşterilerimize özgün, yenilikçi, hızlı ve güvenilir çözümler sunmak ve bu çözümlerin tamamını çevreye duyarlı bir şekilde hayata geçirmeyi misyon edinmiştir. LOGITRANS olarak Rusya, Kazakistan başta olmak üzere Baltık ve BDT ülkeleri, Asya ve Doğu Avrupa'yı içine alan bölgede lider ve öncü konumunu sürdürmektedir.

Vizyon

LOGITRANS olarak vizyonumuz Türkiye, Rusya, Kazakistan başta olmak üzere Baltık ve BDT ülkeleri, Asya ve Doğu Avrupa'yı içine alan bölgede uçtan uca entegre lojistik hizmetleri verebilen güçlü ve lider Lojistik şirketi olmaktır. Bu vizyon ile hareketle LOGITRANS gelişimini ve büyümesini hızla devam ettirmektedir.

Contacts

+7 (727) 292 1686 +7 (701) 081 4980

logitransport.kz

infokz@logitransport.com

TURKUAZ TRADE

Осуществляя сегодня деятельность на рынке Казахстана, Кыргызстана, Таджикистана, она является ведущей маркетинговой компанией в секторе логистики и дистрибуции, которая доводит до потребителя самый точный и высококачественный продукт по самой доступной цене с помощью своих многочисленных международных деловых партнеров.

Компания ТОО «Turkuaz Trade (Туркуаз Трейд)», удовлетворяющая значительную часть потребностей в товарах повседневного спроса, является динамично развивающейся компанией, которая обеспечивает круглосуточное обслуживание благодаря своей дистрибьюторской сети площадью 3 000 000 кв. км. в трех странах и тысячам розничных продавцов и сотрудников с целью предоставить потребителю качественный, здоровый и нужный продукт и сделать эти продукты доступными для потребителя наиболее удобным и быстрым способом, взяв за основу мировой опыт таких компаний, как «Henkel», «Colgate» и «Nestle».

Видение нашей компании - следовать за изменениями в секторе и развивать свой 30-летний опыт в секторе FMCG на рынке Центральной Азии, следуя за изменениями в секторе и предвидя рост населения в регионе, развиваться в области маркетинга и дистрибуции, обновляться в области логистики и расти за счет новых инвестиций и переносить их в производственную сферу в соответствии с динамикой населения региона в будущем.

В этом смысле ТОО «Turkuaz Trade (Туркуаз Трейд)», как и в прошлом, будет продолжать служить потребителям в Центральной Азии, играя роль первопроходца на рынке, расширяя штат и семью здоровыми и правильными продуктами.

«Turkuaz» — это компания, которая начала свою коммерческую деятельность в 1992 году с провозглашением независимости Казахстана и на протяжении всей своей коммерческой деятельности была пионером в своей отрасли, постоянно развиваясь и обновляясь.

Turkuaz Kazakistan'ın bağımsızlığını ilan etmesiyle birlikte 1992 de ticari faaliyetlerine başlamış tüm ticari hayatı boyunca bulunduğu sektörlerde öncü olmuş sürekli büyüyen ve kendini yenileyen bir şirkettir. Bugün faaliyette bulunduğu Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan pazarında bünyesinde bulundurduğu birçok uluslararası iş ortaklarıyla tüketiciyi en doğru ve kaliteli ürünü en uygun fiyatla buluşturan sektöründe öncü lojistik ve dağıtım pazarlama şirkettir.

Günlük tüketim ürünleri ihtiyacının ciddi bir bölümünü karşılayan Turkuaz; Henkel, Colgate, Nestle gibi şirketlerin dünya çapındaki tecrübesini arkasına alarak hem tüketiciye kaliteli sağlıklı doğru ürünü ve hem de bu ürünleri en uygun ve hızlı bir şekilde tüketicinin kullanımına sunmak üzere kapsamış olduğu 3.000.000 km karelik üç ülkedeki dağıtım ağıyla binlerce perakendecisi ve kadrosuyla 24 saat hizmet veren dinamik bir şirkettir.

Şirketimizin vizyonu, sektördeki değişimi takip ederek ve bölgedeki nüfus artışını da öngörerek edinmiş olduğu 30 yıllık Orta Asya pazarındaki FMCG sektöründeki tecrübesini hem pazarlama dağıtım alanında geliştirmek, hem de lojistik alanında kendini yenileyerek ve yeni yatırımlarla büyümek ve de ileriki aşamada bölgenin nüfus dinamiklerine göre üretim sahasına taşımaktır.

Turkuaz bu anlamda Orta Asya'daki tüketiciye sağlıklı ve doğru ürünlerle kadrosunu ve ailesini büyütürken pazardaki geçmişte olduğu gibi öncü rolü ile nihai tüketiciye hizmette yoluna devam edecektir.

ZUGO
HoReCa

Ваш надежный партнер
Zugo HoReCa

Профессиональный текстиль
для отелей, ресторанов,
фитнес-центров, спа-центров,
салонов красоты, нефтяных кампов

Тел./WhatsApp: +7 (701) 299 92 90

www.zugohoreca.com

13 / 06 / 2023

ТУКИБ И ERI ПОДПИСАЛИ ПРОТОКОЛ О СОТРУДНИЧЕСТВЕ
TÜKİB VE ERI İŞBİRLİĞİ PROTOKOLÜ İMZALADI

ТУКИБ и Евразийский исследовательский институт подписали Протокол о сотрудничестве, который еще более укрепит взаимодействие между двумя структурами.

Целью подписания Протокола о сотрудничестве между Евразийским научно-исследовательским институтом Международного казахско-турецкого университета им. Ясави и Ассоциацией турецких и казахстанских бизнесменов (ТУКИБ) является наращивание взаимодействия в сфере образования, научных мероприятий и исследований.

TÜKİB ile Avrasya Araştırma Enstitüsü (ERI) arasındaki işbirliği bu yaz imzaladıkları İşbirliği Protokolü çerçevesinde daha da güçlenerek devam edecek.

İşbirliği Protokolü ile, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü ile Türk Kazak İş İnsanları Birliği TÜKİB arasında eğitim, bilimsel etkinlik ve araştırma alanlarındaki işbirliğinin artırılması hedeflenmektedir.

25-26 / 06 / 2023

В АЛМАТЫ СОСТОЯЛСЯ ФУТБОЛЬНЫЙ ТУРНИР ТУКИБ
ALMATI'DA TÜKİB FUTBOL TURNUVASI YAPILDI

В июне этого года в Алматы состоялся ежегодный футбольный турнир ТУКИБ, в котором, помимо команды "ТÜKİB", приняли участие компании – члены Ассоциации, среди которых "Orhun Medical", "FLO", "TAV Airports", "TAV Construction", "Efes Kazakhstan", "Borusan CAT Kazakhstan", "Hayat Group".

По завершении группового этапа в полуфинале встретились команды "Hayat Group" – "TAV Airports" и "TÜKİB" – "TAV Construction". По результатам матчей в полуфинале турнира в финал вышли "TAV Airports" и "TAV Construction", обыгравшие команды "Hayat Group" и "TÜKİB" со счетом 2:1 и 3:0 соответственно.

В матче за 3-е место вперед вырвалась команда "Hayat Group".

Победителем турнира и обладателем Кубка чемпиона стала команда "TAV Airports", обыгравшая в финальном поединке команду "TAV Construction" со счетом 4:0.

Haziran ayında Almatı'da gerçekleşen TÜKİB Futbol Turnuvasına bu yıl TÜKİB takımı dışında Orhun Medical, FLO, TAV Airports, TAV Construction, Efes Kazakhstan, Borusan CAT Kazakhstan, Hayat Group gibi TÜKİB'e üye firmaların takımları katıldı.

Grup karşılaşmaları sonucu turnuva Hayat Group – TAV Airports ve TÜKİB – TAV Construction yarı final maçları ile devam etti. Yarı finalde yapılan müsabakalarda TAV Airports Hayat Group'u 2-1, TAV Construction ise TÜKİB'i 3-0 skorlarla geçerek finalde karşı karşıya geldi.

Üçüncülük maçında ise gülen taraf Hayat Group takımı oldu ve turnuvada 3.lük elde etti.

Final karşılaşmasında TAV Airports, TAV Construction'ı 4-0'lık skorla yenerek TÜKİB Turnuvası Şampiyonu oldu.

28 / 06 / 2023

**ТУКИБ ОТПРАЗДНОВАЛ КУРБАН-АЙТ
TÜKİB KURBAN BAYRAMINI KUTLADI**

Члены ТУКИБ собрались в первый день Курбан-айта, чтобы вместе отметить этот праздник. С поздравлениями к собравшимся выступили Генеральный консул Турецкой Республики в г. Алматы Али Рыза Акынджи и Председатель Совета правления ТУКИБ Джем Джиритджи. Новым членам ТУКИБ были вручены Сертификаты членства.

TÜKİB üyeleri Kurban Bayramının ilk gününde biraraya geldi. Türkiye Cumhuriyeti Almatı Başkonsolosu Ali Rıza Akıncı ve TÜKİB Yönetim Kurulu Başkanı Cem Ciritci'nin tebrik konuşmalarının ardından yeni üyelere Üyelik Sertifikaları takdim edildi.

02 / 08 / 2023

ВИЗИТ ВЕЖЛИВОСТИ ГЕНЕРАЛЬНОМУ ДИРЕКТОРУ ANEX TOUR

ANEX TOUR GENEL MÜDÜRÜNE NEZAKET ZİYARETİ

Исполнительный директор ТУКІБ Анзор Гусейнов нанес визит вежливости вновь назначенному генеральному директору компании «ANEX Tour Kazakhstan» Рашаду Буядову.

На встрече обсуждались текущие вопросы туристической отрасли и перспективы ее развития. Кроме того, была обсуждена процедура вступления компании в Ассоциацию. По завершению встречи Рашаду Буядову была вручена плакетка ТУКІБ.

TÜKİB İcra Direktörü Anzor Gusseinov, görevine başlayan ANEX Tour Kazakistan Ülke Müdürü Raşad Bunyadov'a nezaket ziyaretinde bulunmuştur.

Görüşmede turizm sektöründeki güncel gelişmeler ile ANEX Tour'un TÜKİB'e üyeliği konuları görüşüldü. Görüşme sonunda Raşad Bunyadov'a TÜKİB plaketi takdim edilmiştir.

23 / 08 / 2023

ВИЗИТ В АЭРОПОРТ АЛМАТЫ ALMATI HAVALİMANINA ZİYARET

Председатель Совета правления ТУКІБ Джем Джиритджи, исполнительный директор Анзор Гусейнов и член Совета правления Мурат Ханджи посетили сегодня Международный аэропорт г. Алматы, где ознакомились с ходом строительства нового международного терминала.

Президент Международного аэропорта г. Алматы Альп Эр Тунга Эрсой сообщил, что завершение строительства терминала планируется к лету 2024 года, что увеличит общую пропускную способность аэропорта до 14 млн пассажиров в год. И, таким образом, будет решен вопрос, касающийся пропускной способности и обслуживания пассажиров в воздушной гавани города.

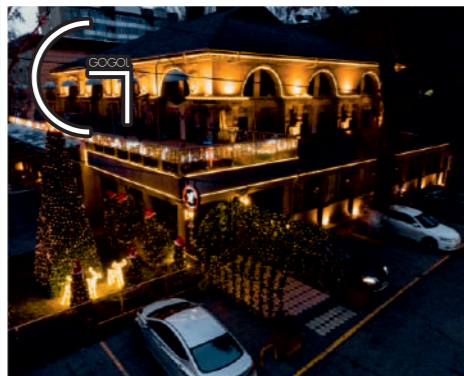
TÜKİB Yönetim Kurulu Başkanı Cem Ciritci, İcra Direktörü Anzor Gusseinov ve Yönetim Kurulu Üyesi Murat Hancı TAV Holding tarafından dış hatlar terminali yeniden inşa edilen Almatı Uluslararası Havalimanını ziyaret ederek, çalışmaların gidişatı hakkında havalimanının yetkililerinden bilgi aldı.

Almatı Uluslararası Havalimanı Başkanı Alp Er Tunga Ersoy, yeni terminalin inşaatının 2024 yılının yaz aylarında tamamlanacağını, çalışmaların tamamlanmasıyla havalimanının toplam yıllık kapasitesinin 14 milyon yolcuya çıkacağını, böylelikle hizmet verilen yolcu kapasitesiyle ilgili sorunun ortadan kalkacağını belirtti.

ESPERANZA GROUP

ESPERANZA GROUP ЗА РАЗВИТИЕ НАШЕЙ СТРАНЫ

Казахстан- это огромный потенциал для развития бизнеса, для строения индустриальной экономики. **ESPERANZA GROUP** укрепляет веру в будущее Казахстана, поддерживает отечественного производителя! "Hoffman Aluminium", "Almaty Production", "Сапа Курьлыс" - более 100 реализованных и успешных проектов по Казахстану и Европе. "PC Esperanza", "PC Gogol", "Marakanda" - 20 лет опыта в ресторанном бизнесе.

Мы за идею создания нового Казахстана. Разные взгляды но единая нация. В единстве наша сила!

ESPERANZA GROUP FOR THE DEVELOPMENT OUR COUNTRY

Kazakhstan it's a huge potential for business development, for building an industrial economy. **ESPERANZA GROUP** strengthens faith in the future of Kazakhstan, supports domestic producers! "Hoffman Aluminium", "Almaty Production", "Sapa Kurylys" - more than 100 implemented and successful projects in Kazakhstan and in Europe. "IC Esperanza", "IC Gogol", "Marakanda" - 20 years of experience in the restaurant business.

We are for the idea of creating The New Kazakhstan. Different views but one nation. Solidarity is our strength!

email: m.ozel@hoffmann.kz

esan

Through our vision of finding and producing natural resources that are sensitive to people, the environment, and the future and increasing their value for the world,

WE ARE WORKING TOWARDS A BRIGHTER WORLD.

Esan and TauKen Samruk established joint company "South Ural Resources" exploring for new mines in Kazakhstan.

www.esan.com.tr

ТҮРКИЯДАҒЫ ШЕТЕЛДІК ФИРМАЛАР: САЛАЛЫҚ БӨЛУ МЕН ЭКСПОРТҚА ТАЛДАУ ЖАСАУ

TÜRKİYE'DEKİ YABANCI FİRMALAR: SEKTÖREL DAĞILIM VE İHRACAT ANALİZİ

ЖЕНГИЗХАН ЖАНАЛТАЙ

Қожа Ахмет Ясауи атындағы
Халықаралық қазақ-түрік университеті
Еуразия ғылыми-зерттеу институты
Директор орынбасары

CENGİZHAN CANALTAY

Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası
Türk-Kazak Ünivesitesi
Avrasya Araştırma Enstitüsü
Müdür Yardımcısı

Түркия әлемдік нарықтағы жетекші дамушы елдердің бірі. Ол өзінің географиялық орналасуымен, дамыған өнеркәсіптік инфрақұрылымымен, сондай-ақ қызмет көрсету секторымен шетелдік компанияларды тартудың маңызды орталықтарының бірі болып табылады. Түркияның динамикалық ішкі нарығы мен сауда желілерін пайдаланып, аймақтық бәсекелік артықшылыққа ие болғысы келетін компаниялар Түркияда әртүрлі секторларға инвестиция салып, компанияларын ашуда. Осылайша, шетелдік компаниялар Түркияның экспорт құрылымы аясында негізгі сауда серіктестерімен дамып келе жатқан мүмкіндіктерін пайдаланады. Шетелдік компаниялар негізінен Түркияның автомобиль жасау, дайын киім және тігін, электр және электроника сынды жетекші секторларында белсенді. Капиталында шетел капиталы бар фирмалар осы бапта шетелдік фирмалар деп аталады.

Түркия күресел пазар ішінде өnde gelen gelişmekte olan ülkelerden birisidir. Coğrafi konumu, gelişmiş sanayi altyapısı ve hizmet sektörüyle yabancı firmalar için önemli çekim merkezlerinden biridir. Türkiye'nin dinamik iç pazarından ve ticaret ağlarından faydalanarak bölgesel rekabet avantajı da elde etmek isteyen firmalar Türkiye'de çeşitli sektörlerde yatırım yapmakta ve şirketlerini açmaktadır. Böylece yabancı firmalar Türkiye'nin ihracat yapısı içerisinde ana ticaret ortaklarıyla da geliştirmekte olduğu imkanlardan yararlanmaktadır. Yabancı firmalar genel olarak Türkiye'nin önde gelen otomotiv, hazır giyim ve konfeksiyon, elektrik ve elektronik gibi güçlü sektörlerinde aktif faaliyet göstermektedir.

Genel ticaret performansına baktığımızda Türkiye'nin toplam ticaret hacmi 2010'da 299.4 milyar dolar, 2015'te 364.5 milyar dolar ve 2019'da 391.1 milyar dolara ulaştıktan sonra COVID-19 salgını nedeniyle gerilemesi-

Жалпы сауда көрсеткіштеріне қарасақ, Түркияның жалпы сауда көлемі 2010 жылы 299,4 млрд. долларға, 2015 жылы 364,5 млрд. долларға, 2019 жылы 391,1 млрд. долларға жетіп, COVID-19 өршуіне байланысты кері кеткеннен кейін 2022 жылы 617,9 млрд. долларға жетті. Экспорт көрсеткіштері, керісінше, 2022 жылы 254,2 млрд. доллардан асып, 2010 жылы 185,6 млрд. доллардан 2018 жылы 231,6 млрд. долларға дейін өскеннен кейін 2021 жылға дейін жалғасқан төмендеу үрдісін бұзды [Түркия Сыртқы сауда министрлігі, 2023; Түркия статистикалық институты, 2023].

Түркияның негізгі сауда серіктестері Германия, Англия, Америка Құрама Штаттары (АҚШ), Ирак және Италия сияқты елдер экспортта, ал Қытай, Германия, Ресей, АҚШ және Италия импортта негізгі серіктестер арасында. Түркияның алғашқы 10 экспорт серіктесінің жалпы көлемдегі үлесі 50 пайызға жақын болса, алғашқы бестіктің үлесі үштен бірінен асады. Импорт құрылымында да осыған ұқсас тенденция байқалып отыр, ең жақсы 10 импорттық серіктес олардың жалпы импортының 50 пайыздан асады және алғашқы бестіктің үлесі үштен бірінен асады [Түркия Статистика Институты, 2023].

Түркияның экспорт құрылымындағы өнеркәсіп секторының үлесі 80 пайыздан асады, одан кейін 15 пайызбен ауыл шаруашылығы және 3 пайызбен тау-кен өнеркәсібі келеді. Жетекші секторларға қарасақ, автомобиль өнеркәсібі жалпы экспорттың 15 пайызын құрап, жетекші орын алады, одан кейін химиялық заттар мен өнімдер (11 пайыз), тоқыма, дайын киім және тігін бұйымдары (10 пайыз), электр энергетикасы және электроника (7 пайыз). Сонымен қатар, құрылыс, жиһаз өнімдері, жарма өнімдері, машиналар мен керек-жарақтар басқа жетекші секторлардың қатарында [Түркия статистикалық институты, 2023; Біріккен Ұлттар Ұйымының деректер базасы, 2023].

Өнім негізінде көліктер, қазандықтар мен машиналар, электр машиналары мен құрылғылары, тоқыма киімдері мен керек-жарақтары жетекші экспорттық өнімдер болып табылады. Импорт құрылымында минералды отындар айтарлықтай салмаққа ие және қазандықтар, машиналар, темір және болат, электр машиналары мен құрылғылары және автомобиль жерүсті көліктері импорттың же-

nin ardından 2022'de 617.9 milyar dolar seviyesine çıkmıştır. İhracat rakamları ise 2010'da 185.6 milyar dolardan COVID-19 öncesine kadar 2018'de 231.6 milyar dolara çıkmasının ardından 2021'e kadar süren düşüş eğilimini kırarak 2022'de 254.2 milyar doları geçmiştir [Türkiye Dış Ticaret Bakanlığı, 2023; Türkiye İstatistik Kurumu, 2023].

Türkiye'nin ana ticaret ortakları arasında ihracatında Almanya, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Irak, İtalya gibi ülkeler yer alırken ithalatında Çin, Almanya, Rusya, ABD ve İtalya gelmektedir. Türkiye'nin ilk 10 ihracat ortağının toplam hacim içerisinde payı %50'ye yakın olmakla beraber ilk beşinin oranı %30'dan fazladır. İthalat yapısında benzer bir eğilim görülmekte olup ilk 10 ithalat ortağı toplam ithalatının %50'sinden fazlasını ve ilk beşinin payı ise üçte birini geçmektedir [Türkiye İstatistik Kurumu, 2023].

Türkiye'nin ihracat yapısı içerisinde sanayi sektörünün payı %80'in üzerinde olup onu %15'le tarım ve %3'le madencilik takip etmektedir. Önde gelen sektörlerde baktığımızda otomotiv endüstrisi toplam ihracatın %15'ini oluşturarak başı çekerken onu sırasıyla kimyevi maddeler ve mamulleri (%11), tekstil, hazır giyim ve konfeksiyon (%10), elektrik ve elektronik (%7) gibi sektörler takip etmektedir. Dahası, inşaat, mobilya ürünleri, hububat mamulleri ile makine ve aksamları da diğer önde gelen sektörler arasında yer almaktadır [Türkiye İstatistik Kurumu, 2023; Birleşmiş Milletler Veri Tabanı, 2023].

Ürün bazında baktığımızda ise motorlu kara taşıtları, kazanlar ve makinalar, elektrikli makina ve cihazlar ile örme giyim eşyası ve aksesuarları önde gelen ihracat ürünleridir. İthalat yapısı içerisinde ise mineral yakıtların önemli bir ağırlığı bulunmakta olup kazanlar, makinalar, demir ve çelik, elektrikli makine ve cihazlar ile motorlu kara taşıtları lider ithalat ürünleri arasında yer almaktadır. Önde gelen bazı ürünlerin hem ihracat hem de ithalatta ön sıralarda yer almasının nedenleri arasında endüstri içi ticaret olarak tanımlayabileceğimiz eğilimin yüksek olması gösterilebilir. Bu benzer ürünlerin hem ihracatının hem de ithalatının yapıldığını göstermektedir.

Genel ihracat yapısı içerisinde ise ilk 20 ürünün toplam ihracat içerisindeki payı 2022

текші өнімдерінің қатарында. Кейбір жетекші өнімдердің экспортта да, импортта да алдыңғы қатарда болуының себептерінің бірі ретінде біз сала ішілік сауда деп анықтауға болатын жоғары тенденцияны атауға болады. Бұл ұқсас өнімдер экспортта да, импортта да болатынын көрсетеді.

Жалпы экспорт құрылымында алғашқы 20 өнімнің жалпы экспорттағы үлесі 2022 жылға қарай 70 пайыздан асады. Бұл бізге белгілі бір таңдалған өнімдер мен секторлардың Түркияның экспортында көш бастап тұрғанын көрсетеді. Импорт құрылымында бұл арақатынастың 80 пайыз шамасында болуы Түркияның сауда құрылымының жалпы шеңберде белгілі бір өнімдердің айналасында қалыптасқанын көрсетеді [Түркия экспорттаушылар ассамблеясы, 2023]. Бұл тенденцияны көптеген дамушы немесе дамыған елдерде де байқауға болады, сонымен қатар бұл сәйкес елдерде бәсекеге қабілеттілігі жоғары белгілі бір секторлардың пайда болуын білдіреді.

Түркия 905 млрд. доллар жалпы ішкі өнімімен (ЖІӨ) әлемде 19-шы орында болса, жалпы экспорт көлемі 254 млрд. доллармен 21-ші орында [Дүниежүзілік банк, 2023; Біріккен Ұлттар Ұйымының сауда деректер базасы, 2023].

Барлық осы экономикалық жағдайлардан пайда көргісі келетін шетелдік компаниялар, әсіресе Түркияның жетекші экспорттық секторларында көптеген әртүрлі салаларда өз қызметін жүзеге

итибарымен %70'ін үзіндіреді. Bu da Türkiye'nin ihracatında seçili belirli ürün ve sektörlerin başı çektiğini bizlere göstermektedir. İthalat yapısı içerisinde ise bu oranın %80 civarında olması da genel çerçevede Türkiye'nin ticaret yapısının belirli ürünler etrafında şekillenmekte olduğuna işaret etmektedir [Türkiye İhracatçıları Meclisi, 2023]. Bu eğilim pek çok gelişmekte olan veya gelişmiş ülkelerde de görülebilmekte olup ilgili ülkelerde belirli rekabet gücü yüksek sektörlerin oluşmakta olduğu anlamına da gelmektedir.

Türkiye 905 milyar dolar Gayrisafi Yurtiçi Hasılası (GSYİH) ile dünyada 19. sırada yer alırken, 254 milyar dolarlık toplam ihracat hacmiyle de 21. sırada yer almaktadır [Dünya Bankası, 2023; Birleşmiş Milletler Ticaret Veri Tabanı, 2023]. Türkiye bulunduğu coğrafi konum ve sunduğu ekonomik imkanlar ve alt yapı sayesinde pek çok firmanın Orta Doğu, Kuzey Afrika, Balkanlar, Kafkaslar ve Orta Asya gibi civar coğrafyalardaki pazarlara erişimi kolaylaştırması nedeniyle yabancı firmaların ilgi gösterdikleri önemli üretim merkezlerinden birisidir.

Tüm bu ekonomik koşullardan yararlanmak isteyen yabancı firmalar Türkiye'nin ihracatta önde gelen sektörleri başta olmak üzere pek çok farklı alanlarda faaliyetlerini yürütmektedir. Bu nedenle en büyük yabancı firmalar otomotiv, kimyevi maddeler ve mamülleri, hazır giyim ve konfeksiyon, elektrik ve elektronik ile makine ve aksamları sektörlerinde faaliyet göstermektedirler. Bunlara örnek olarak Ford Otomotiv Sanayi Anonim Şirketi (A.Ş.), Toyota Otomotiv Sanayi Türkiye A.Ş., Oyak-Renault Otomobil Fabrikaları A.Ş., Bosch Sanayi ve Ticaret A.Ş. gibi firmalar gösterilebilir. Yabancı ihracat yapan ilk beşteki tüm firmaların otomotiv sektöründe olması da bu nedenle anlaşılır bir durumdur. Dahası ilk 20 büyük ihracatçı firma arasında ise toplam 9 otomotiv firması yer almaktadır [Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, 2023].

Kurulmakta olan yabancı firmaların dinamiklerine baktığımızda 2017'de 6.731 firma açılırken 2018'de bu rakam iki katına çıkarak 13.405'e ulaşmasının ardından COVID-19 salgını nedeniyle girdiği gerileme sürecinden ancak 2021'de 13.445 firma ile çıkabilmiştir. 2022 sonunda ise küresel ölçekte salgının sona ermesi ve ekonominin yeniden canlanmasıyla 20.135 yabancı firma kurulmuştur.

асыруда. Осы себепті ең ірі шетелдік компаниялар автомобиль жасау, химиялық материалдар мен бұйымдар, дайын киімдер мен киімдер, электр және электроника және машиналар мен бөлшектер секторларында жұмыс істейді. Бұлардың мысалдары Форд Автокөлік Өнеркәсіптік акционерлік қоғамы, Toyota Автокөлік Өнеркәсіптік Түркия акционерлік қоғамы, OyakRenault Автокөлік зауыты акционерлік қоғамы, Bosch Өнеркәсіптік және Сауда акционерлік қоғамы сынды танымал компаниялар Осы себепті шетелге экспорттаушы бестікке кіретін компаниялардың барлығының автомобиль секторында екені түсінікті. Сонымен қатар, барлығы 9 автокөлік компаниясы ең жақсы экспорттаушы 20 компанияның қатарына кіреді [Түркия Палаталар және Биржалар Ассоциациясы, 2023].

Құрылып жатқан шетелдік компаниялардың динамикасына қарасақ, 2017 жылы 6 731 компания ашылған болса, 2018 жылы бұл сан екі есеге өсіп, 13 405-ке жетті, ал COVID-19 індетіне байланысты құлдырау кезеңінен кейін 2021 жылы небәрі 13 445 компания пайда болды. 2022 жылдың соңында індеттің жаһандық ауқымда аяқталуы және экономикалық дамудың жандануымен 20 135 шетелдік компания құрылды. Оның 1903-і акционерлік қоғам болса, 18232-сі жауапкершілігі шектеулі серіктестік (ЖШС). Серіктес компаниялардың жалпы капиталы 15,9 млрд. түрік лирасын (610 миллион доллар) құрайды, оның 11,7 млрд. лирасы (449 миллион доллар) ЖШС-ке, 4,15 млрд. лирасы (172 миллион доллар) акционерлік қоғамға тән. Осы жалпы капиталдағы шетелдік капиталдың үлесі акционерлік қоғамда 46,9 пайыз болса, ЖШС-те 82,3 пайыз құрайды [Түркия Палаталар және Биржалар Одағы, 2023]. Соңғы бес жылда құрылған акционерлік қоғам және ЖШС трендтеріне қарасақ, акционерлік қоғамның санының айтарлықтай төмендеуі байқалмайды. Сонымен қатар, ЖШС санының айтарлықтай азайғанына қарамастан, капитал көлемі жылдар бойы тұрақты түрде өсіп келе жатқаны байқалады. Бұл жағдай бізге акционерлік қоғам және ЖШС-терге COVID-19 індеті де, жалпы макроэкономикалық көрсеткіштер де әртүрлі тәсілдермен әсер етуі мүмкін екендігін аңғартады [Түркия Палаталар мен Биржалар Ассоциациясы, 2023].

Bunların 1.903'ü anonim şirket olup 18.232'si limited şirkettir (L.T.D). Ortak olunan şirketlerin toplam sermayesi 15.9 milyar Türk Lirası (TL) (610 milyon dolar) olup bunun 11.7 milyar TL'sini (449 milyon dolar) L.T.D.'ler, 4.15 milyar TL'sini (172 milyon dolar) de A.Ş.'ler oluşturmaktadır. Bu toplam sermayenin içerisinde yabancı sermayenin payı ise A.Ş.'lerde %46.9 iken L.T.D.'ler de %82.3'dür [Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, 2023].

Son beş yıl içerisinde kurulan A.Ş. ve L.T.D.'lerdeki eğilimlere baktığımızda A.Ş.'lerin sayısında COVID-19 dönemi de dahil olmak üzere önemli azalış yaşanmaz iken sermaye miktarlarındaki azalma ve özellikle yabancı sermaye oranındaki ciddi düşüş fark edilmektedir. Öte yandan L.T.D.'lerin sayısında gözle görülür bir düşüş yaşanmasına karşın sermaye miktarlarının yıllar itibariyle düzenli olarak arttığı görülmektedir. Bu durum A.Ş. ve L.T.D.'lerin gerek COVID-19 salgını gerek genel makro ekonomik göstergelerden farklı yönlerde etkilenebildiklerini göstermektedir [Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, 2023].

Kurulan yabancı firmaların ülkelere göre dağılımına baktığımızda 2022'de A.Ş.'ler arasında 140 firmayla Rusya başı çekerken onu 111 firmayla Almanya, 57 firmayla ABD takip etmektedir. İlk 10 içerisinde Azerbaycan, İran, Birleşik Arap Emirlikleri, İngiltere, İsviçre, Ukrayna ve İtalya yer almaktadır. L.T.D.'lerde ise İran 1.245 firmayla lider konumda olup onu 1.223 firmayla Rusya ve 440 firmayla Suriye takip etmektedir [Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, 2023]. Firma sayıları açısından Rus firmalarının Türkiye'de aktif olduğu görülürken hacim açısından önemli ticaret ortakları olan Almanya ve ABD gibi ülkelerde öncül ülkeler arasında yer almaktadır. Dahası önde gelen bu ülkelerin firmalarında yerli sermaye oranının ortalama A.Ş. payından daha yüksek olduğu

Түркияның географиялық орналасуы мен ұсынатын экономикалық мүмкіндіктері және инфрақұрылымының арқасында Таяу Шығыс, Солтүстік Африка, Балқан, Кавказ және Орталық Азия сияқты қоршаған географиялардағы нарықтарға қол жеткізуді жеңілдететіндіктен, шетелдік компаниялар қызығушылық танытатын маңызды өндіріс орталықтарының бірі болып табылады.

Құрылған шетелдік компаниялардың елдер бойынша бөлінуіне қарасақ, 2022 жылы 140 компаниямен Ресей көш бастап тұр, одан кейін 111 компаниямен Германия және 57 компаниямен АҚШ тұр. Алғашқы ондыққа Әзірбайжан, Иран, Біріккен Араб Әмірліктері, Англия, Швейцария, Украина және Италия кіреді. ЖШС компаниясында 1245 компаниямен Иран көш бастап тұрса, Ресей 1223 компаниямен және Сирия 440 компаниямен одан кейінгі орынға жайғасқан [Түркия Палаталар және биржалар одағы, 2023]. Ресейлік фирмалардың Түркияда фирма саны жағынан белсенді болғаны байқалғанымен, Германия, АҚШ сияқты көлемі жағынан алдыңғы қатарлы сауда серіктестері арасында алдыңғы қатарда. Оның үстіне осы жетекші елдердің компанияларындағы ішкі капиталдың орташа көрсеткіші акционерлік қоғам Сондай-ақ үлестің Түркия палаталары мен тауар биржаларының үлесінен жоғары екені көрінеді [Түркия Палаталар және биржалар одағы, 2023]. Тағы бір қызықты жайт, компаниялар рейтингінде капитал көлемі бойынша Ұлыбритания, Бельгия, Иран, Болгария және Израиль көш бастап тұрса, ЖШС компаниялары Ресей, Иран, Германия, Сирия, Біріккен Араб Әмірліктері болып табылады [Түркия Палаталар және биржалар одағы, 2023].

2022 жылы Түркиядағы алғашқы 1000 жетекші экспорттаушы компанияны қарастырсақ, тізімде 149 шетелдік компания бар. Үздік 10-ға 2, үздік 20-ға 5, 50-ге 8, 100-ге 21 және 200-ге сәйкесінше 40 шетелдік компания кіреді. Шетелдік компаниялардың жалпы экспорт көлеміне қарасақ, 149 компанияның жалпы экспорты 2022 жылы 31,5 млрд. долларға жетті. Рейтингтегі жетекші шетелдік компаниялардың сауда көрсеткіштерін қарастырсақ, Форд Автокөлік Өнеркәсіптік акционерлік қоғамы 6,2 млрд. долларлық экспортпен бірінші орында келе жатқан Toyota Автокөлік Өнеркәсіптік Түркия акционерлік қоғамы (3,42 млрд. доллар), Тофаш Түрік Автокөлік зауыты акционерлік қоғамы (1,63 млрд. доллар), Оуак-Renault автомобиль зауыты акционерлік қоғамы (1,54 млрд. доллар), Mercedes-Benz Түрік акционерлік қоғамы (1,41 млрд. доллар) сияқты автомобиль компаниялары одан кейін келеді. Жалпы алғанда 10 шетелдік компанияның жалпы экспорт көлемі 9,7 млрд. доллар болса, бұл көрсеткіш

да көрініс береді [Түркия Оддар ve Borsalar Birliđi, 2023]. Bir başka ilgi çekici nokta ise firma sıralamasında A.Ş.'ler de sermaye büyüklüğü açısından İngiltere Belçika, İnan, Bulgaristan ve İsrail önde gelirken L.T.D'ler de Rusya, İnan, Almanya, Suriye, Birleşik Arap Emirlikleri başı çekmektedir [Түркия Оддар ve Borsalar Birliđi, 2023].

Türkiye'de 2022'de ilk 1000 önde gelen ihracatçı firmayı ele aldığımızda listede 149 yabancı firma yer almaktadır. Sırasıyla ilk 10 içerisinde 2, ilk 20'de 5, ilk 50'de 8, ilk 100'de 21 ve ilk 200'de 40 yabancı firma bulunmaktadır. Yabancı firmaların toplam ihracat hacmi ne baktığımızda 149 firmanın toplam ihracatı 2022'de 31.5 milyar dolara ulaşmıştır. Sıralama içerisinde önde gelen yabancı firmaların ticaret performansını ele aldığımızda Ford Otomotiv San. A.Ş. 6.2 milyar dolarlık ihracatıyla ilk sırada gelirken sırasıyla Toyota Otomotiv San. Türkiye A.Ş. (3.42 milyar dolar), Tofaş Türk Otomobil Fabrikası A.Ş. (1.63 milyar dolar), Oyak-Renault Otomobil Fabrikaları A.Ş. (1.54 milyar dolar), Mercedes-Benz Türk A.Ş. (1.41 milyar dolar) gibi otomotiv firmaları takip etmektedir. Genel olarak baktığımızda ise ilk 10'daki yabancı firmaların toplam ihracat hacmi 9.7 milyar dolar olup, bu rakam ilk 20'de 14.3 milyar dolara, ilk 50'de 16.2 milyar dolara, ilk 100'de 20.6 milyar dolara ve ilk 200'de 24.2 milyar dolara kadar çıkmaktadır [Түркия İhracatçılar Meclisi, 2023].

İlk 1000 sıralamasının genelinde ise ilk 10 firmanın toplam ihracat hacmi 44 milyar dolar iken bu rakam ilk 20'de 57.2 milyar dolara, ilk 50'de 77.5 milyar dolara, ilk 100'de 93.7 milyar dolara ve ilk 200'de 112.7 milyar dolara ve ilk 1000'de bu rakam 161.8 milyar dolara kadar çıkmaktadır. İlk 1000 ihracatçı firma Türkiye'nin toplam ihracat hacminin %63.6'sını oluştururken, 149 yabancı firmanın toplam ihracatı %12.4'e denk gelmektedir. Makro ticari veriler bizlere Türkiye'nin ihracat performansının belirli ülkeler ve önde gelen birkaç sektör üzerinden şekillendiğini ve ilk 20 ihracatçı firmanın neredeyse toplam ihracatın dörtte birini (%22.5) ve ilk 100 firmanın ise %36.9'luk payı ile üçte birden fazlasını oluşturduğunu göstermektedir [Түркия İhracatçılar Meclisi, 2023].

İhracatçı firmaların bölgesel dağılımına baktığımızda Marmara bölgesi açık ara önde gelmektedir. İlk 100 firmanın 64'ü Marmara bölgesinde yer alırken ilk 1000 ihracatçı fir-

alғашқы 20-да 14,3 млрд. долларға, алғашқы 50-де 16,2 млрд. долларға, алғашқы 100-де 20,6 млрд. долларға және алғашқы 200-де 24,2 млрд. долларға дейін көтеріледі [Түркия экспорттаушылар ассамблеясы, 2023].

Үздік 1000 рейтингтегі алдыңғы 10 компанияның жалпы экспорт көлемі 44 млрд. доллар болса, бұл көрсеткіш алдыңғы 20-да 57,2 млрд. доллар, 50-де 77,5 млрд. доллар, 100-дікте 93,7 млрд. доллар және 200-дікте 112,7 млрд. доллар болды. бұл көрсеткіш алдыңғы 1000-дықта 161,8 млрд. долларға дейін өседі. Үздік 1000 экспорттаушы компания Түркияның жалпы экспорт көлемінің 63,6 пайызын құраса, 149 шетелдік фирманың жалпы экспорты 12,4 пайызын құрайды. Макросауда деректері бізге Түркияның экспорттық көрсеткіштерінің белгілі бір елдер мен бірнеше жетекші секторлар арқылы қалыптасатынын және ең жақсы 20 экспорттаушы компанияның жалпы экспорттың төрттен бір бөлігін (22,5 пайыз) және ең жақсы 100 компания 36,9% үлеспен үштен бірінен астамын құрайтынын көрсетеді [Түркия Экспорттаушылар ассамблеясы, 2023].

Экспорттаушы компаниялардың аймақтық таралуына қарасақ, Мәрмара аймағы әзірше алдыңғы қатарда. Үздік 100 компанияның 64-і Мәрмара аймағында болса, алдыңғы 1000 экспорттаушы компанияның 588-і Мәрмара аймағында қызметін жалғастыруда. Одан кейін сәйкесінше Эгей (140), Орталық Анадолы (85), Жерорта теңізі (70), ОңтүстікШығыс Анадолы (70) және Қара теңіз (40) аймақтары келеді. Осы жалпы тенденцияға сәйкес, шетелдік компаниялар көбінесе Мәрмара аймағында орналасқан, ал қалғандары әртүрлі мөлшерде басқа аймақтарда орналасқан [Түркия экспорттаушылар ассамблеясы, 2023].

Жалпы секторларды қарастыратын болсақ, шетелдік компаниялар жетекші салалардан тыс жұмыс істейді, тіпті экспортта сектордың біріншісіне айналады. Осыларға бірнеше мысал келтірер болсақ, Ферреро Жаңақтар Импорт Экспорты және Сауда акционерлік қоғамы жаңақтар және жаңақ өнімдері, Daikin Жылыту және Салқындату жүйелері Өнеркәсіп сауда акционерлік қоғамының салқындатқыштары және JTI Темекі Өнімдер Өнеркәсіп акционерлік қоғамының темекілер секторлары 2022 жылы сектор жүлдегері болды [Түркия экспорттаушылар ассамблеясы, 2023].

manın 588'i yine faaliyetlerini Marmara bölgesinde sürdürmektedir. Onu sırasıyla Ege (140), İç Anadolu (85), Akdeniz (70), Güneydoğu Anadolu (70) ve Karadeniz (40) bölgeleri takip etmektedir. Yabancı firmalarda genel bu eğilime ayak uydurarak en çok Marmara bölgesinde yer alırken geri kalanı farklı oranlarda diğer bölgelerde kurulmuşlardır [Түркия İhracatçılar Meclisi, 2023].

Sektörleri genel olarak ele aldığımızda yabancı firmaların önde gelen alanlar dışında da faaliyet gösterdiklerini ve hatta ihracatta sektör lideri olduklarını görebiliriz. Bunlara örnek verecek olursak, Ferrero Fındık İthalat ve İhracat ve Ticaret A.Ş. fındık ve mamullerinde, Daikin Isıtma ve Soğutma Sistemleri San. Tic. A.Ş. İklimlendirmede ve JTI Tütün Ürünleri Sanayi A.Ş. tütün sektöründe 2022'de sektör birincisi olmuştur [Түркия İhracatçılar Meclisi, 2023].

TÜRKİYE'DEKİ YABANCI FİRMALAR ve onların sektörel dağılımlarıyla ihracat performanslarını ele aldığımızda veriler bizlere yabancı firmaların pek çok sektörde çeşitli büyüklerde yer aldığını göstermektedir. Öte yandan Türkiye'deki gerek altyapı gerekse sunulan diğer imkanlardan da faydalanan firmalar ihracatta en güçlü oldukları sektörlerde yoğunlaşmaktadır. Yapı itibarıyla önde gelen firmaların otomotiv sektöründeki küresel markaların Türkiye'deki temsilcilikleri olmaları da bu nedenle anlaşılabilir bir durumdur. Diğer sektörlerde ise benzer küresel veya bölgesel çaptaki firmaların Türkiye'deki temsilci firmaları listelerde ön sıralarda yer almaktadır. İlk 1000'deki yabancı firmaların bir diğer özelliği ise üretici ihracatçı firmalar olmaları aynı zamanda ilgili iş kollarında önemli ölçüde istihdama katkı sağlamalarıdır.

Түркиядағы шетелдік компаниялар мен олардың салалық таралуын және олардың экспорттық көрсеткіштерін қарастыратын болсақ, деректер шетелдік компаниялардың көптеген секторларда әртүрлі көлемде екенін көрсетеді. Екінші жағынан, олар Түркияда ұсынылған инфрақұрылымды да, басқа мүмкіндіктерді де пайдалана отырып, экспортта ең күшті секторларда шоғырланған. Осы себепті құрылым бойынша жетекші компаниялардың Түркиядағы автомобиль секторындағы әлемдік брендтердің өкілдері екені белгілі. Басқа секторларда Түркиядағы дәлелдеді. Түркияның күшті болған секторлар мен нарықтардағы үлесінен пайда алу үшін жаһандық және аймақтық шетелдік компаниялар елде жұмыс істеу және өз өндіріс тізбектерін дамыту арқылы жаңа нарықтарға оңай қол жеткізе алады, сонымен қатар Түркияның экспорттық көрсеткіштеріне де өз үлестерін қосуда.

Özetle, Türkiye'deki yabancı firmalar ülkenin ihracat performansı içerisinde önemli bir yere sahiptir. Önde gelen ihracatçı firmaların profilleri de ülke ihracatında başı çeken otomotiv, hazır giyim, kimyevi maddeler ve mamulleri ile makine ve aksamlarında dünya çapında tanınan markalarını Türkiye temsilciliklerinden oluşmaktadır. Bu da Türkiye'nin küresel üretim zinciri içerisindeki güçlü olduğu sektörlerde stratejik önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Türkiye'nin güçlü olduğu sektörlerde ve pazarlardaki payından yararlanabilmek adına gerek küresel gerek bölgesel yabancı firmalar, Türkiye'de yatırım yapmakta, kendi üretim zincirlerini kurmakta ve yeni pazarlara daha rahat erişim imkanı bulmaktadırlar. Söz konusu bu gelişmeler, Türkiye'nin ihracat performansına olumlu yansımaktadır.

Дереккөз:

1. Біріккен Ұлттар Ұйымының Сауда деректер базасы (2023). Сауда базасы. Сілтеме: <https://comtradeplus.un.org/>. Қаралған уақыты: 15.06.2023.

2. Дүниежүзілік банк (2023). Жалпы ішкі өнім. Сілтеме: https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?most_recent_value_desc=true. Қаралған уақыты: 19.06.2023.

3. Түркия экспорттаушылар ассамблеясы (2023). Түркияның алдыңғы 1000 экспорттаушы зерттеуі. Сілтеме: <https://tim.org.tr/tr/turkiyenin-ilk-1000-ihracatci-arastirmasi>. Қаралған уақыты: 19.06.2023.

4. Түркия экспорттаушылар ассамблеясы (2023). Экспорттың жылдық есебі. Сілтеме: <https://tim.org.tr/tr/yillik-ihracat-raporu>. Қаралған уақыты: 19.06.2023.

5. Түркия статистикалық институты (2023). Сыртқы сауда деректері. Сілтеме: <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=dis-ticaret-104&dil=1>. Қаралған уақыты: 15.06.2023.

6. Түркияның Сауда министрлігі (2023). Сыртқы сауда деректері. Сілтеме: <https://ticaret.gov.tr/istatistikler>. Қаралған уақыты: 15.06.2023.

7. Түркия Палаталар және биржалар одағы (2023). Кәсіпорынның құрылу/жабылу статистикасы. Сілтеме: <https://tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/KurulanKapananSirketistatistikleri.php>. Қаралған уақыты: 23.06.2023.

(Бұл мақала алғашқы рет «Азия Еуропа» журналының 80-інші нөмерінде (2023 ж., тамыз айы) жарияланды.)

Көзделгендер:

1. Birleşmiş Milletler Ticaret Veri Tabanı (2023). Ticaret veri tabanı. Alınan yer: <https://comtradeplus.un.org/>. Erişim tarihi: 15.06.2023.

2. Dünya Bankası (2023). Gayrisafi yurtiçi hasıla. Alınan yer: https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?most_recent_value_desc=true. Erişim tarihi: 19.06.2023.

3. Türkiye İhracatçılar Meclisi (2023). Türkiye'nin ilk 1000 ihracatçı araştırması. Alınan yer: <https://tim.org.tr/tr/turkiyenin-ilk-1000-ihracatci-arastirmasi>. Erişim tarihi: 19.06.2023.

4. Türkiye İhracatçılar Meclisi (2023). Yıllık ihracat raporu. Alınan yer: <https://tim.org.tr/tr/yillik-ihracat-raporu>. Erişim tarihi: 19.06.2023.

5. Türkiye İstatistik Kurumu (2023). Dış ticaret verileri. Alınan yer: <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=dis-ticaret-104&dil=1>. Erişim tarihi: 15.06.2023.

6. Türkiye Ticaret Bakanlığı (2023). Dış ticaret verileri. Alınan yer: <https://ticaret.gov.tr/istatistikler>. Erişim tarihi: 15.06.2023.

7. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (2023). Kurulan/kapanan şirket istatistikleri. Alınan yer: <https://tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/KurulanKapananSirketistatistikleri.php>. Erişim tarihi: 23.06.2023.

(Makale ilk olarak Asya Avrupa Dergisi'nin 80'inci sayısında (Ağustos 2023) yayınlanmıştır.)

POWER YOUR FUTURE

TWIN POWER GENSETS

TOO "AKCA Қазақстан АТД"

г. Алматы, Проспект Суюнбая,
89А, 050000 Қазақстан
+7701 071 4949

г. Атырау, Уральское шоссе,
Северная промзона № 48
+7 701 071 44 49

www.aksakz.kz

info@aksakz.kz

Aksa Power Generation Central Asia

ТОВАРОБОРОТ МЕЖДУ КАЗАХСТАНОМ И ТУРЦИЕЙ В ЦИФРАХ

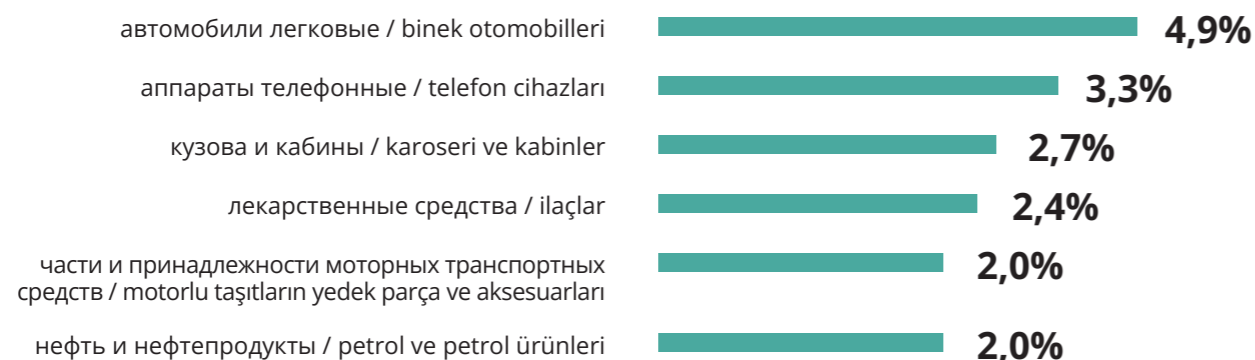
KAZAKİSTAN-TÜRKIYE DIŞ TİCARET İSTATİSTİKLERİ

По предварительным данным Бюро национальной статистики Агентства по стратегическому планированию и реформам РК основной удельный вес товаров по экспорту Республики Казахстан за январь-апрель 2023 года приходится на такие товары, как:

Kazakistan Cumhuriyeti Stratejik Planlama ve Reformlar Ajansı Ulusal İstatistik Bürosu'nun ilk verilerine göre, Ocak-Nisan 2023 aylarını kapsayan dönemde Kazakistan'ın ihracatının ana payını aşağıdaki mallar oluşturmuştur:

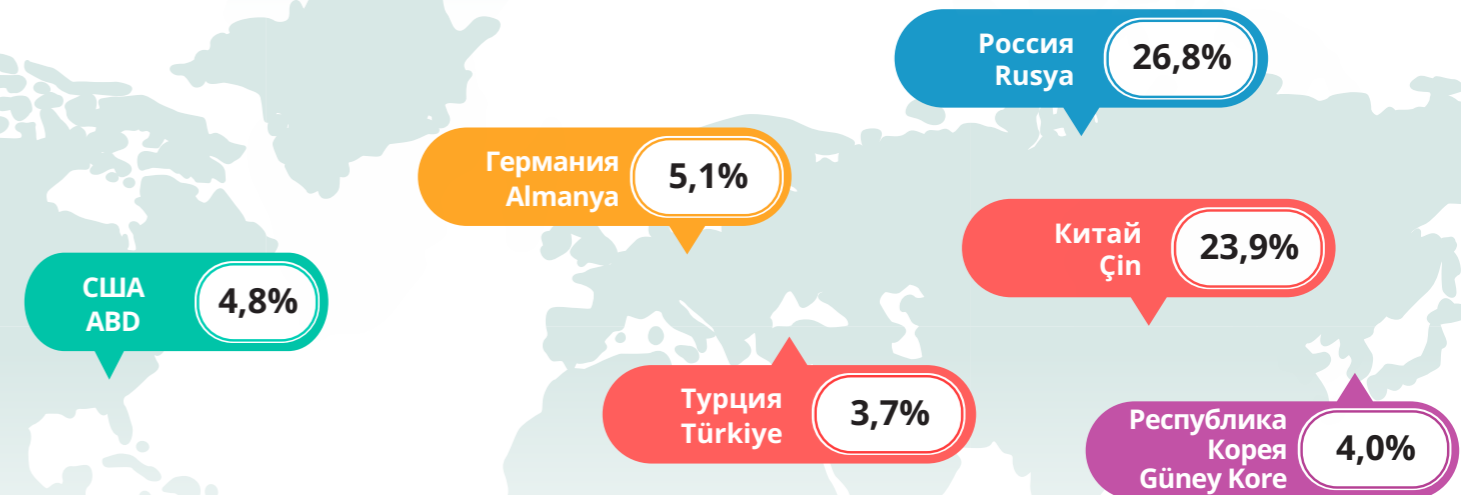
По импорту Республики Казахстан наибольший удельный вес приходится на следующие товары: / Aynı dönemde Kazakistan'ın ithalatının büyük kısmını aşağıdaki mallar oluşturmuştur:

Основные страны – партнеры Республики Казахстан в ЭКСПОРТЕ Kazakistan Cumhuriyeti'nin İHRACATINDA başlıca partner ülkeler

Основные страны – партнеры Республики Казахстан в ИМПОРТЕ Kazakistan Cumhuriyeti'nin İTHALATINDA başlıca partner ülkeler

В указанный период в общем объеме внешней торговли Казахстана **4,4%** принадлежит Турции, товарооборот с которой составил **1 970 651,6 тыс.долл.США**, из них **1 270 141,1 тыс.** – экспорт, **700 510,6 тыс.** – импорт Казахстана.

Anılan dönemde Kazakistan'ın dış ticaretinde **%4,4** paya sahip olan Türkiye ile karşılıklı ticaret **1 970 651,6 bin ABD Dolarını** oluşturdu. Bunun **1 270 141,1 bini** Kazakistan'ın ihracatı, **700 510,6 bini** ithalatıdır.

Основные позиции экспорта Республики Казахстан в Турцию (январь-апрель 2023) /
Kazakistan Cumhuriyeti'nin Türkiye'ye başlıca ihracat kalemleri (Ocak-Nisan 2023)

Код ТН ВЭД ЕАЭС/ АЕВ ГТІР Kodu	Наименование товара / Ürün adı	Страна / Ülke Adı	Единица измерения / Birim	Количество / Miktar	тыс. долл. США / bin \$
	Всего / Toplam	Все страны / Bütün ülkeler			25 514 036,6
2701	Уголь каменный; брикеты, окатыши и аналогичные виды твердого топлива, полученные из каменного угля / Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, torak ve, benzeri katı yakıtlar	Все страны / Bütün ülkeler	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	9503 267,50	256 890,30
2709	Нефть сырая и нефтепродукты сырые, полученные из битуминозных минералов / Petrol yağı ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar (ham)	Турция / Türkiye	Тысяча тонн / bin ton	519 489,10	20 704,00
2710	Нефть и нефтепродукты, полученные из битуминозных пород, кроме сырых; продукты, в другом месте не поименованные или не включенные, содержащие 70 мас.% или более нефти или нефтепродуктов, полученных из битуминозных пород / Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar, (ham yağlar hariç); esas unsur olarak, ağırlık itibarıyla, % 70 veya daha fazla petrol yağları veya bitümenli minerallerden elde edilen yağları içeren ve tarifinin başka yerinde belirtilmeyen veya yer almayan müstahzarlar	Все страны / Bütün ülkeler	Тысяча тонн / bin ton	23 474,00	14130 837,00
97	Жидкое топливо (мазут) / Sıvı yakıt (fuel oil)	Турция / Türkiye	Тысяча тонн / bin ton	1 058,40	661 046,10
157	Удобрения минеральные и химические / Mineral ve kimyasal gübreler	Все страны / Bütün ülkeler	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	220 784,80	128 295,80
81	Волокно хлопковое / Pamuk elyaf	Турция / Türkiye	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	783,8	371,9
5904	Линолеум, выкроенный или не выкроенный по форме; напольные покрытия на текстильной основе, выкроенные или не выкроенные по форме / Linoleum (kesilerek şekil verilmiş olsun olmasın); bir sıvama veya, kaplama maddesinin dokumaya elverişli mesnet üzerine tatbiki, suretiyle elde edilen yer kaplamaları (kesilerek şekil verilmiş olsun, olmasın)	Все страны / Bütün ülkeler	Метр квадратный / m²	138 917,10	361,6
7202	Ферросплавы / Ferro alaşımlar	Турция / Türkiye	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	18 000,00	45,9
		Все страны / Bütün ülkeler		558 292,80	886 667,90
		Турция / Türkiye		7 506,00	10 852,10

Продолжение (начало на предыдущей странице) / Devamı (başlı bir önceki sayfada)

7403	Медь рафинированная и сплавы медные необработанные / Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	Все страны / Bütün ülkeler	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	120 775,50	991 800,20
7801	Свинец необработанный / İşlenmemiş kurşun	Турция / Türkiye	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	29 639,60	240 905,30
7601	Алюминий необработанный / İşlenmemiş alüminyum	Все страны / Bütün ülkeler	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	23 712,80	46 898,20
XI. bölüm	Текстильные материалы и текстильные изделия / Dokumaya elverişli maddeler ve bunlardan mamul eşya	Турция / Türkiye	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	11 851,40	24 147,80
		Все страны / Bütün ülkeler	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	23 124,40	54 915,40
		Турция / Türkiye	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	9 937,40	22 290,20
		Все страны / Bütün ülkeler	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	50 178,50	75 176,80
		Турция / Türkiye	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	14 810,80	24 421,20

Основные позиции импорта Республики Казахстан из Турции (январь-апрель 2023) /
Kazakistan Cumhuriyeti'nin Türkiye'den başlıca ithalat kalemleri (Ocak-Nisan 2023)

Код ТН ВЭД ЕАЭС/ АЕВ ГТІР Kodu	Наименование товара / Ürün adı	Страна / Ülke Adı	Единица измерения / Birim	Количество / Miktar	тыс. долл. США / bin \$
	Всего / Toplam	Все страны / Bütün ülkeler			18933253,969
1704	Кондитерские изделия из сахара (включая белый шоколад), не содержащие какао / Kakao içermeyen şeker ürünleri (beyaz çikolata dâhil)	Все страны / Bütün ülkeler	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	12818,693	41165,274
1806	Шоколад и прочие готовые пищевые продукты, содержащие какао / Çikolata ve kakao içeren diğer gıda müstahzarları	Турция / Türkiye	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	946,368	2480,133
100	Смазочные масла / Teknik (yağlama) yağlar	Все страны / Bütün ülkeler	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	22350,660	9471 4,856
074	Медикаменты / İlaçlar	Турция / Türkiye	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	2710,579	9071,167
088	Гигиенические и косметические средства / Hijyen ve kozmetik ürünleri	Все страны / Bütün ülkeler	Килограмм / kilo	54116,673	133993,234
		Турция / Türkiye	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	3591,720	13253,113
		Все страны / Bütün ülkeler	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	9750619,650	456698,911
		Турция / Türkiye	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	399108,610	25921,161
		Все страны / Bütün ülkeler	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	26456,390	232473,038
		Турция / Türkiye	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	1388,491	7177,117

Продолжение (начало на предыдущей странице) / Devamı (başlı bir önceki sayfada)

108	Краски, лаки и растворы / Boya, vernik ve harçlar	Все страны / Bütün ülkeler	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	14541,781	45291,349
		Турция / Türkiye		661,463	2138,618
34.02	Вещества поверхностно-активные органические (кроме мыла); поверхностно-активные средства, моющие средства (включая вспомогательные моющие средства) и средства чистящие, содержащие или не содержащие мыло (кроме средств товарной позиции 3401) / Yüzeuyakıt organik maddeler (sabunlar hariç); Yüzeuyakıtif müstahzarlar, yıkama müstahzarları (yarıdımsı yıkama müstahzarları dahil) ve temizleme müstahzarları (sabun içersin içermesin) (34.01 pozisyonundakiler hariç)	Все страны / Bütün ülkeler	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	Все страны / Bütün ülkeler	104519,190
		Турция / Türkiye		5059,451	5249,773
44.11	Плиты древесноволокнистые из древесины или других одревесневших материалов с добавлением или без добавления смол или других органических веществ / Ağaçtan veya diğer odunsu maddelerden lif levhalar (reçineler veya diğer organik maddelerle birleştirilmiş olsun olmasın);	Все страны / Bütün ülkeler	Метр квадратный / m ²	13623734,800	36931,187
		Турция / Türkiye		142444,400	1186,928
089	Бумага, картон, целлюлозная вата и полотна из волокон целлюлозы / Kağıt, karton, selüloz vatka ve selüloz liften tabakalar	Все страны / Bütün ülkeler	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	75590,647	121567,976
		Турция / Türkiye		503,313	2251,437
090	Изделия из бумажной массы, бумаги и картона / Kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	Все страны / Bütün ülkeler	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	37215,574	74228,221
		Турция / Türkiye		963,226	3239,923
187.04	Одежда и принадлежности одежды трикотажные и текстильные / Orme Giyim Eşyası ve Aksesuarı	Все страны / Bütün ülkeler	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	48370,912	644771,719
		Турция / Türkiye		9604,083	171650,036
110	Плиты и плитки керамические / Seramik levha ve fayanslar	Все страны / Bütün ülkeler	Метр квадратный / m ²	6858363,400	39923,257
		Турция / Türkiye		54638,400	1316,578
7318	Винты, болты, гайки, глухари, свертные крюки, заклепки, шпонки, шплинты, шайбы (включая пружинные) и аналогичные изделия, из черных металлов / Demir veya çelikten vidalar, civatalar, somunlar, tirfonlar, çengelli vidalar, perçin çivileri, pimler, kamalar, rondelalar (yaılanmayı sağlayıcı rondelalar dahil) ve benzer eşya	Все страны / Bütün ülkeler	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	15387,709	52721,349
		Турция / Türkiye		1100,982	3011,966

Продолжение (начало на предыдущей странице) / Devamı (başlı bir önceki sayfada)

8418	Холодильники, морозильники и прочее холодильное или морозильное оборудование электрическое или других типов; тепловые насосы, кроме установок для кондиционирования воздуха товарной позиции 8415 / Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu veya dondurucu cihazlar (elektrikli olsun olmasın); ısı pompaları 84.15 pozisyonundaki klima cihazları hariç)	Все страны / Bütün ülkeler	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	14481,044	87202,895
		Турция / Türkiye		1077,354	6573,833
139	Оборудование для сельского хозяйства, садоводства, лесоводства, птицеводства / Tarım, bahçecilik, ormancılık, kümes hayvancılığı ve arıcılığa mahsus makina ve cihazlar	Все страны / Bütün ülkeler	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	26610,537	192485,236
		Турция / Türkiye		590,934	3607,994
8437	Машины для очистки, сортировки или калибровки семян, зерна или сухих бобовых культур; оборудование для мукомольной промышленности или для обработки зерновых или сухих бобовых культур, кроме оборудования, используемого на сельскохозяйственных фермах / Tohumların, hububatın, kuru baklagillerin temizlenmesine, tasnif edilmesine veya ayıklanmasına mahsus makina ve cihazlar; kuru baklagillerin veya hububatın öğütülmesine veya işlenmesine mahsus makine ve cihazlar (çiftlik tipi makina ve cihazlar hariç)	Все страны / Bütün ülkeler	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	1417,632	11111,036
		Турция / Türkiye		760,328	5748,338
8544	Провода изолированные (включая эмалированные или анодированные), кабели (включая коаксиальные кабели) и другие изолированные электрические проводники с соединительными приспособлениями или без них; кабели волоконно-оптические, составленные из волокон / Izole edilmiş (emaye kaplanmış veya anodize edilmiş olanlar dahil) teller, kablolar (koaksiyel kablolar dahil) ve diğer izole edilmiş elektrik iletkenler (bağlantı parçalarıyla teçhiz edilmiş olsun olmasın); tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar (bağlantı parçalarıyla veya elektrik iletkenleri ile teçhiz edilmiş olsun olmasın)	Все страны / Bütün ülkeler	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	16421,137	92309,158
		Турция / Türkiye		1285,464	11660,009
8703	Автомобили легковые и прочие моторные транспортные средства, предназначенные главным образом для перевозки людей (кроме моторных транспортных средств товарной позиции 8702), включая грузопассажирские автомобили-фургонны и гоночные автомобили / Binek otomobiller ve esas itibarıyla insanları taşımak üzere imal edilmiş kamyonet ve yarış arabaları da dahil diğer motorlu taşıtlar (8702 pozisyonundaki motorlu araçlar hariç)	Все страны / Bütün ülkeler	Штука / adet	39061,000	921307,177
		Турция / Türkiye		1072,000	19718,544
8708	Части и принадлежности моторных транспортных средств товарных позиций 8701 - 8705 / 8701 - 8705 pozisyonlarında yer alan motorlu taşıtların aksam, parça ve aksesuarları	Все страны / Bütün ülkeler	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	58347,819	375882,911
		Турция / Türkiye		977,400	6687,572
130	Мебель для дома / Ev mobilyası	Все страны / Bütün ülkeler	Тонна (метрическая) / ton (metrik)	32242,738	108159,492
		Турция / Türkiye		3203,817	11675,303

ПРОЕКТИРОВАНИЕ

КУХОННОЕ ОБОРУДОВАНИЕ

ПРАЧЕЧНОЕ ОБОРУДОВАНИЕ

БАНКЕТНОЕ ОБОРУДОВАНИЕ

www.horecasp.com
Info@horecasp.com

+7 702 175 91 38
г. Алматы, ул.Желтоксан 181 оф. 121

MELIORA
ЖИЛОЙ КОМПЛЕКС

г. Алматы, р-н Кок-Тобе
ул. Сағадат Нурмағамбетов, 28

8 705 924 97 97 | hayatmeliora.kz

HAYAT APARTMENTS
ЖИЛОЙ КОМПЛЕКС

Алматынська область,
ул. Райымбек Батыра, 163

8 705 924 97 89 | hayatapartments.kz

HAYAT
CONSTRUCTION
GROUP
СТРОИТЕЛЬНАЯ КОМПАНИЯ
HAYATCONSTRUCTION.KZ

BESAGASH
ЖИЛОЙ КОМПЛЕКС
ЖИЛОЙ КОМПЛЕКС
HAYAT PARK

TUKİB